

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1936.

Andra kammaren.

Nr 39.

Onsdagen den 3 juni.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Upplästes för justering det vid kammarens sammanträde den 27 nästlidna maj förda protokollet. *Vid justering av protokoll.*

Därvid anförde:

Herr **Meyerhöffer**: Herr talman! Då fjärde huvudtiteln i förra veckan behandlades gjorde jag en direkt förfrågan till statsutskottets ordförande, vad meningen vore med uttrycket »högre anslag» under punkt 71. Hela punkten var för mig obegriplig. Jag fick intet svar varken från statsutskottets ordförande eller någon ledamot av utskottet. Svaret har nu kommit i en ganska egendomlig form, en utdelad kartong, där man helt enkelt utbytt ordet »högre» mot ordet »lägre». Jag anser, att den form av justering, som statsutskottet använt, bort vara utesluten. Jag har visserligen en begränsad erfarenhet från representativa församlingar, men jag har frågat mig, om det finns någon annan institution, där justering sker på sådant sätt, att en talares yttrande icke bara blir meningslöst utan direkt felaktigt. Mitt yttrande blir felaktigt, då denna sida i utskottets ursprungliga utlåtande kommer bort. Jag har velat använda tillfället att säga, att jag anser, att denna form av justering icke bort ifrågakomma.

Herr **Holmgren**: Herr talman! Det uttryck, som herr Meyerhöffer talade om, bestod helt enkelt i ett tryckfel. Det hade råkat att stå »högre» i stället för »lägre». Det uttrycket har nu ändrats.

Herr **Meyerhöffer**: Herr talman! Jag vill kort och gott säga, att herr Holmgrens uppgift icke är riktig enligt statsutskottets utlåtande nr 4, där det står, hur min motion skall redovisas. Där heter det: »Med denna utgångspunkt i fråga om motionens handläggning kommer utskottet i det följande icke att redovisa motionen i de fall, där yrkandena i densamma sammanfalla med vad av Kungl. Maj:t äskats liksom ej heller i de fall, där yrkandena i motionen innebära anvisande för visst ändamål av lägre belopp än som av Kungl. Maj:t äskats.» Utskottet har använt denna form för handläggning av motionen i alla andra punkter än den nu ifrågavarande.

Ifrågavarande protokoll godkändes.

§ 2.

Föredrogs herr *Meyerhöffers m. fl.* å kammarens bord vilande motion, nr 842, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående eventuell kandidatur för Sverige till plats i Nationernas förbunds råd. Därvid yttrade *Ang. remiss av motionen nr 842.*

Andra kammarens protokoll 1936. Nr 39.

Ang. remiss av motionen nr 842. (Forts.)

Herr **talmannen**: Till stöd för sin befogenhet att nu väcka denna motion ha motionärerna åberopat, att den skulle ha föranletts av en under riksdagen inträffad händelse. Jag finner motionen icke äga sådant samband med någon under riksdagen inträffad händelse, att därav kan grundlagsenligt härledas rätt för motionärerna att nu väcka motionen. På grund härav anser jag mig förhindrad framställa proposition på motionens remitterande till utskottsbehandling.

Härefter anförde:

Herr **Meyerhöffer**: Herr talman! Det är icke alls min mening att upptaga någon slags tvist med herr talmannen om hur paragraf 55 skall tolkas. Jag vill bara helt kort deklarerera, att jag vidhåller den uppfattningen, att Nationernas förbunds fullständiga bankrutt är en sådan under riksdagen inträffad händelse, som avses i nämnda paragraf och som ger stöd för befogenheten att väcka denna motion.

Herr **Vougt**: Herr talman! Jag finner det något egendomligt, att herr Meyerhöffer, som under många år gjort gällande, att Nationernas förbund gjort bankrutt, vill betrakta vad som nu inträffat som anledning att väcka en motion med stöd av den paragraf i grundlagen, som talar om en under riksdagen inträffad händelse.

Herr **Meyerhöffer**: Herr talman! Jag hade icke tänkt upptaga någon realdebatt om Nationernas förbunds ställning. Jag förstår icke, varifrån herr Vougt fått, att jag tidigare under många år skulle yttrat, att Nationernas förbund gjort bankrutt, ty om jag minnes rätt, var det så sent som i fjol, då frågan var före, som jag sade, att Nationernas förbund är en internationell socialiseringsnämnd, som bör få göra bankrutt innan vi vidtaga några åtgärder i fråga om utträde. Herr Vougt har tillgripit en motivering, som han icke har stöd för i något som helst uttalande från min sida i riksdagen.

Herr **Flyg**: Herr talman! Jag vill icke lägga mig i den debatt, som här föres mellan å ena sidan herr Meyerhöffer och å andra sidan herr talmannen, och jag vill icke heller på något sätt uttala mig om vilken som i detta fall riktigtast tolkar riksdagsordningen, men jag kan icke underlåta, herr talman, att i detta sammanhang erinra om att vi för endast någon vecka sedan upplevde, att medkammaren remitterade och upptog till behandling en motion, som väckts på grund av en i samma kammare framförd *interpellation*. Utan att uttala mig om vad som är riktigt eller oriktigt i detta fall anser jag mig böra som min åsikt framhålla, att man, när det gäller frågan om en motion skall få upptagas till behandling eller ej, mäter med olika mått. Huruvida, herr talman, detta möjligen kan bero på vilken eller vilka som undertecknat ifrågasvarande motion, därom vill jag för mitt vidkommande icke uttala mig.

Vidare yttrades ej. Herr talmannens propositionsvägran blev av kammaren godkänd.

§ 3.

Härpå föredrogos, men bordlades åter konstitutionsutskottets utlåtanden nr 38—42, första lagutskottets utlåtande nr 43 och andra lagutskottets utlåtanden nr 51—53.

§ 4.

Till avgörande företogs jordbruksutskottets utlåtande, nr 81, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till lantmäteristyrelsen m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

*Ang. anslag
till lant-
mäteri-
styrelsen
m. m.*

I en till riksdagen den 6 mars 1936 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 138, hade Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden den 14 februari och den 6 mars 1936, föreslagit riksdagen att

1) för lantmäteristyrelsen fastställa följande

Personalförteckning.

Befattning	Tjänstemän å ordinarie stat.	Lönegrad
1 generaldirektör	A 3
4 byråchefer	B 30
4 byrådirektörer	B 26
1 arkivarie	B 24
3 byråingenjörer	B 21
1 registrator	B 14
1 kassör och bokhållare	B 14
1 kansliskrivare	B 11
1 arkivbiträde	B 10
1 förste expeditionsvakt	B 7
6 kanslibiträden	B 7
2 expeditionsvakter	B 5
6 kontorsbiträden	B 4

Tjänstemän å övergångsstat.

1 registrator B 21;

Anm. Den på ordinarie stat upptagna registratorsbefattningen skall hållas obesatt, så länge den på övergångsstat uppförde registratorn kvarstår i tjänst.

2) godkänna följande avlöningsstat för lantmäteristyrelsen, att tillämpas tillsvidare från och med budgetåret 1936/1937:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, förslagsvis..	kronor	191,200
2. Avlöning till tjänsteman å övergångsstat, förslagsvis....	»	7,400
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal:		
a) Grundavlöningar m. m.	kronor	44,700
b) Avlöningsförhöjningar m. m., förslagsvis	»	<u>2,600</u>
	»	47,300
4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän:		
a) tillfällig löneförbättring, förslagsvis ..	kronor	4,500
b) provisoriskt dyrortstillägg, förslagsvis	»	<u>10,800</u>
	»	15,300

Summa kronor 261,200;

3) till Lantmäteristyrelsen: Avlöningar för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av 261,200 kronor;

4) till Lantmäteristyrelsen: Omkostnader för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av 82,500 kronor;

5) till Bidrag till städer och vissa andra samhällen för upprättande av fastighetsregister m. m. för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av 15,000 kronor.

Ang. anslag till lantmäteristyrelsen m. m. (Forts.)

I samband härmed hade utskottet till behandling förehåft följande inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen

1) I: 369 av herr *Nylander m. fl.* likalydande med II: 704 av herr *Andersson i Falkenberg m. fl.*; samt

2) II: 725 av herr *Johanson i Huskvarna m. fl.*;

vari föreslagits, att riksdagen måtte dels besluta, att de å lantmäteristyrelsens stat upptagna anslagen för den av Kungl. Maj:t föreslagna stadsbyrån måtte ur staten utgå;

dels anslå 32,000 kronor för fastighetsregisterkommissionens verksamhet för nästa budgetår;

dels ock anhålla i skrivelse till Konungen om förnyad allsidig och förut-sättningslös utredning av alla hithörande frågor.

Utskottets hemställan innefattade, att riksdagen måtte, med avslag å ovanberörda motioner, bifalla Kungl. Maj:ts förslag.

Reservation hade emellertid avgivits av herr *Mannerskantz*, som ansett, att utskottet bort hemställa,

A) att riksdagen måtte, med avslag å Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till de i ämnet väckta motionerna,

1) för lantmäteristyrelsen fastställa följande

Personalförteckning.

Befattning	Tjänstemän å ordinarie stat.	Lönegrad
1 generaldirektör	A 3
3 byråchefer	B 30
3 byrådirektörer	B 26
1 arkivarie	B 24
2 byråingenjörer	B 21
1 registrator	B 14
1 kassör och bokhållare	B 14
1 kansliskrivare	B 11
1 arkivbiträde	B 10
1 förste expeditionsvakt	B 7
6 kanslibitråden	B 7
2 expeditionsvakter	B 5
6 kontorsbitråden	B 4

Tjänstemän å övergångsstat.

1 registrator B 21;

Anm. Den på ordinarie stat upptagna registratorsbefattningen skall hållas obesatt, så länge den på övergångsstat uppförde registratorn kvarstår i tjänst.

2) godkänna följande avlöningsstat för lantmäteristyrelsen, att tillämpas tillsvidare från och med budgetåret 1936/1937:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, förslagsvis.. kronor 161,600
2. Avlöning till tjänstemän å övergångsstat, förslagsvis.... » 7,400
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal:
 - a) Grundavlöningar m. m. kronor 40,100
 - b) Avlöningsförhöjningar m. m., förslagsvis » 2,600 » 42,700
4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän:

Ang. anslag till lantmäteristyrelsen m. m. (Forts.)

a) tillfällig löneförbättring, förslagsvis .. kronor	4,500	
b) provisoriskt dyrortstillägg, förslagsvis	»	10,800 kronor 15,300
		Summa kronor 227,000;

3) till Lantmäteristyrelsen: Avlöningar för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av 227,000 kronor;

4) till Lantmäteristyrelsen: Omkostnader för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av 82,500 kronor;

5) till Bidrag till städer och vissa andra samhällen för upprättande av fastighetsregister m. m. för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av 15,000 kronor;

6) till Fastighetsregisterkommissionen för budgetåret 1936/1937 under andra huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 32,000 kronor;

B) att riksdagen måtte, i anledning av de i ämnet väckta motionerna, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att alla hithörande frågor måtte underkastas en allsidig och förutsättningslös utredning samt därav betingade förslag under ställas riksdagen.

Sedan utskottets hemställan föredragits, yttrade:

Herr **Johanson** i Huskvarna: Herr talman! Tillsammans med ett antal av kammarens ledamöter har jag väckt en motion med anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 138. Jag ber därför att få säga några ord, innan frågan avgöres. Vi ha i motionen yrkat avslag på det föreliggande förslaget och anhållit, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville begära förnyad allsidig utredning om hela frågan. I motionen ha vi anfört som mig synes starka skäl, som tala för vårt yrkande. Jag vill här bara påpeka några av de skäl, som tala mot bifall till Kungl. Maj:ts proposition.

I städerna äro mättningsmännen till övervägande del ingenjörer inom väg- och vattenbyggnadsfacket. Att, som reservanten anför, »en del lantmätare vid sidan av sin ordinarie tjänst äro anställda eller förordnade såsom mättningsmän i några mindre städer och en del stadsliknande samhällen synes icke i och för sig böra föranleda till att dessa lantmätares extra uppdrag nödvändigtvis skola underställas lantmäteristyrelsens kontroll, och kan så mycket mindre giva anledning till att underställa lantmäteristyrelsen de i andra städer och samhällen anställda mättningsmän, som icke äro lantmätare, synnerligast som av dessa senare mättningsmän utförda förrättningar uppgå till över $\frac{4}{5}$ av samtliga förrättningar i dessa städer och samhällen». Jag vill också erinra om, att någon enhetlighet i fråga om överinseendet över mättningsförrättningar i stad och på landet icke är nödvändig. Dessa förrättningar regleras av olika lagar: i stad av fastighetsbildningslagen och på rena landsbygden av jorddelningslagen. Förrättningar i stad avse att åstadkomma och reglera hustomter, byggnadsplatser m. m., medan förrättningar på landet i allmänhet avse att tillskapa fastigheter för jordbruksändamål. I de planlagda områdena i städerna måste tagas hänsyn till åtskilliga andra förhållanden än på landet såsom avlopp, gator, nivåförhållanden m. m. I övrigt bör anmärkas, att mättningsväsendet i städer och samhällen är kommunalt ordnat och icke som lantmäteriet en statlig verksamhet, ett förhållande, vilket utesluter en tillsyn av samma art som visavi lantmäteriet. Förslagets kostnadsberäkning är ägnad att underlätta förslagets genomförande i riksdagen, då ett relativt obetydligt anslag begäres, men genomföres detta förslag, kunna vi snart nog förvänta nya anslagskrav för fullgörande av ifrågavarande uppgifter. Vidare bör erinras om att av 89 städer, som yttrat sig, ha 60 stycken bestämt motsatt sig

Ang. anslag till lantmäteristyrelsen m. m. (Forts.)
detta förslag. Varför skall man då tvinga dessa kommuner in under en tillsynsmyndighet, som de icke vilja ha? Man bör så mycket mindre göra detta som städerna i huvudsak bekosta sitt mättningsväsende själva. Jag vill också särskilt understryka vad reservanten bl. a. erinrar om »att det kan med visshet antagas att ett eventuellt övertagande från lantmäteristyrelsens sida av tillsynen över stadsmättningsväsendet icke kommer att medföra, att de granskningar av stadsmätningar, som nu utföras av överlantmätarna, komma att upphöra: tvärtom lära de komma att tilltaga i antal». Detta torde med visshet föra med sig långsammare behandling av dessa frågor till verklig skada för enskilda och till hinder för byggnadsverksamhetens ordnande i städerna.

Som känt är, har denna fråga om inordnande av tillsynen över städernas mättningsväsende under lantmäteristyrelsen sex gånger förut varit föremål för riksdagens prövning, och riksdagen har varje gång motsatt sig dess genomförande. De skäl, som varit avgörande för riksdagen tidigare, stå i huvudsak kvar. Mig synes, att man bör taga hänsyn till den opinion, som gjort sig gällande bland städernas representanter om förläggande av tillsynen över städernas registrerings- och mättningsverksamhet till lantmäteristyrelsen. Bland dem, som äro emot förslagets genomförande, märkas svenska stadsförbundet, svenska kommunaltekniska föreningen, svenska teknologföreningens avdelning för väg- och vattenbyggnadskonst och fastighetsregisterkommissionen. När det nu finnes en så utbredd önskan från städernas sida, att detta förslag icke genomföres, synes det mig, att vi varhelst vi än bygga och bo böra taga hänsyn till denna önskan, som enligt min mening är fullkomligt rättfärdigad. En annan dag gäller det rena landsbygdsintressen, och då böra såväl stad som land vara med om att så långt man har fog för sig tillgodose dessa intressen. På detta sätt gagnas det hela bäst.

Herr talman, under återopande av det anförda ber jag att få yrka bifall till den vid utskottsutlåtandet fogade reservationen. Jag yrkar alltså avslag på utskottets förslag.

I detta anförande instämde herrar *Magnusson* i Skövde, *Andersson* i Falkenberg, *Malmqvist* och *Sandström*.

Herr *Johansson* i Uppmälby: Herr talman, mina herrar! Det är alldeles riktigt som den föregående ärade talaren framhöll, att denna fråga tidigare varit föremål för riksdagens behandling. Under den tid jag tillhört riksdagen har den varit före år 1920. Då avgavs en reservation av tre socialdemokrater i jordbruksutskottet, och kamrarna följde reservationen. Motiveringen för reservationen var den, att man ansåg, att man borde ställa sig avvaktande därför att då pågick utredning dels rörande fastighetsbildningslagen och dels rörande jorddelningslagen. Sedan dess har åtskilligt inträffat, som gjort, att man kan säga, att frågan mer och mer mognat. I den reservation, som är avgiven av herr *Mannerskantz* — jag säger med flit »avgiven», ty på avdelningen stodo herr *Mannerskantz* och övriga ledamöter på samma linje, men i plenum upplyste han om att han blivit ombedd att frambära en reservation, ehuru han stod kvar vid sin på avdelningen intagna ståndpunkt — påpekas, att man med anledning av vad byggnadsstyrelsen anförd år 1920 borde avslå den kungl. propositionen. Det är sant, att byggnadsstyrelsen år 1920 ställde sig avvissande. Då var det fråga om huruvida byggnadsstyrelsen eller annan myndighet skulle handhava kontrollen över det tekniska mättningsförfarandet. Emellertid har ju byggnadsstyrelsen sedan dess ändrat uppfattning — och det förstår jag mycket väl — på grund av den lagstiftning, som senare förekommit

Ang. anslag till lantmäteristyrelsen m. m. (Forts.)

på detta område. Byggnadsstyrelsens yttrande har intagits i den kungl. propositionen. Jag skall icke trötta kammaren med att läsa upp mer än några få stycken. En sak, som man ju allmänt från stadsingenjörshåll framhållit, är att fastighetsbildningen och mätningstväsendet så nära sammanhånga med planläggningen, att man icke kan bryta ut ens kontrollen över mätningen. Byggnadsstyrelsen säger, att »för dem, som omfattade den meningen, att städernas mätning- och fastighetsbildningstväsena stode i oupplösligt samband med deras stadsplaneväsena, vilken omständighet skulle utgöra det huvudsakligaste skälet för kravet på en särställning för tillsynen av städernas mätningstväsena, borde det även stå klart, att sådant samband i så fall i minst lika hög grad förefunnos med avseende å alla orter med samhällelig bebyggelse, oberoende av om denna reglerades efter stadsplan, byggnadsplan, styckningsplan eller med enbart utomplansbestämmelser». Byggnadsstyrelsen tillägger: »Beträffande fastighetsbildnings- och mätningstväsenedets förhållande till olika slag av planläggning för samhällelig bebyggelse hade utredningsmannen kommit till det resultatet, att en bestämd gräns syntos kunna dragas mellan å ena sidan vad som i fråga om fastighetsbildningen vore av planläggningsnatur eller rörde fastighetsrättas utformning för bebyggelse samt å andra sidan vad som vore av mätningsteknisk natur eller berörde fastighetsbildningens rättsliga sida.» Vidare tillade byggnadsstyrelsen, att denna uppfattning vore i överensstämmelse med byggnadsstyrelsens mening och torde numera till yttermera visso kunna anses vara lagfästad genom den nya byggnadslagstiftningen. Det syntos därför styrelsen, som om tiden nu kunde vara inne att äntligen avfärda talet om fastighetsbildnings- och mätningstväsenedets oupplösliga samband med stadsplaneväsenedet. Ett fasthållande vid denna uppfattning överensstämde icke med det moderna stadsplaneväsenedets utveckling och nuvarande nivå eller med andra ord det nutida stadsplanebegreppet. Så länge diskussionen om den statliga tillsynen över städernas mätningstväsena utgått ifrån, att denna tillsyn måste sammankopplas med tillsynen å rikets stadsplaneväsena, ville det förefalla som om förstnämnda tillsynsangelägenhet icke kunnat betraktas enbart ur sakliga synpunkter.

Jag tror, att detta sista är riktigt. Den agitation, som ägt rum här i riksdagen, kan man nog icke säga har förts enbart ur sakliga synpunkter. Det finns de som anse, att de, därför att de en gång intagit en viss ståndpunkt i frågan, böra stå fast vid denna, oavsett vad som under de sistförflutna 16 åren har inträffat.

Vad är det då för fara som hotar städerna? Jo, man gör gällande, att vad som här föreslås skulle innebära en inskränkning i städernas självbestämmanderätt på detta område. Jag vill i det avseendet säga, att det härvidlag icke är fråga om annat än att städerna skola få bibehålla sina mätningstväsened, dessa må nu vara ingenjörer eller lantmätare. Dessa mätningstväsened skola fortfarande lyda under byggnadsnämnderna, och byggnadsnämnderna skola allt fortfarande utfärda mätningstväsenedskrifter. Byggnadsnämnderna skola fortfarande i första hand ansvara för mätningstväsenedarbetets organisation och se till att mätningstväsenedarbetet utföres på ett fullgott sätt. Den kontrollerande uppgift, som skulle tillkomma den i propositionen föreslagna stadsbyrån, vilken skulle förläggas till lantmäteristyrelsen, och vars chef skulle vara stadsingenjör, inskränker sig allenast till en kontroll genom stickprov — det kan nämligen icke bli tal om någon annan kontroll än genom stickprov — att mätningstväsenedarna äro i tekniskt avseende riktigt utförda. Vidare skulle byrån ha till uppgift att lämna råd och upplysningar till byggnadsnämnderna. Vi få komma ihåg, att det icke bara finns storstäder här i landet. Vi hava även mindre städer, och vi ha en hel massa samhällen, för vilka byggnadsstadgan för rikets städer gäller.

Ang. anslag till lantmäteristyrelsen m. m. (Forts.)

Även i dessa samhällen finnas byggnadsnämnder, och man torde nog kunna fråga sig, om alla de byggnadsnämnder som sålunda finnas äro kompetenta att avgöra, om en mätning som gjorts av vederbörande mättningsman är tekniskt riktigt utförd eller icke. Dessa byggnadsnämnder skulle nu som sagt ha en möjlighet att vända sig till denna byrå med begäran om råd och upplysningar, då sådana behövas. Någon disciplinär uppgift på grund av försumlighet från vederbörande mättningsmans eller stadsingenjörs sida tillkommer däremot i regel icke denna byrå. Upptäcker stadsbyrån i lantmäteristyrelsen, att något fel förekommit, har den att anmäla detta till vederbörande byggnadsnämnd, som sedan äger vidtaga de åtgärder som kunna befinnas erforderliga. Det är endast mättningsman, som icke är anställd i vederbörande samhälles tjänst, som kan ställas till ansvar inför lantmäteristyrelsen.

Vidare har man, och då särskilt från vissa stadsrepresentanters sida, framhållit, att här lurar en fara för städerna, och att man icke vet var det hela kommer att sluta. Får lantmäteristyrelsen ett finger tar den snart hela handen, menar man. Jag vill i det avseendet påpeka, att det här är fråga om en författning, vilken enligt statsrådets eget yttrande icke skall kunna ändras utan riksdagens hörande. Jag tror sålunda icke, att denna fara existerar i verkligheten. Denna byrå, vars byråchefs- och byrådirektörstjänster komma att besättas med stadsingenjörer, kommer helt säkert icke att gå till några överdrifter.

Den föregående ärade talaren framhöll också, att om man nu går in för denna anordning så kommer överlantmätarens arbete att betydligt utökas och krav på utvidgningar resas, vilket åter kommer att medföra ökade kostnader för framtiden. Jag vill i det avseendet framhålla, att Kungl. Maj:ts förslag avser att förlägga överinseendet över mättningsväsendet till denna byrå i lantmäteristyrelsen, varför överlantmätaren icke kommer att ta någon befattning med detta mättningsväsende. Min uppfattning är, att den föreslagna anordningen snarare kommer att minska överlantmätarens arbete, då ju länsstyrelserna i många fall kunna vända sig direkt till stadsbyrån, när det gäller att fastställa mättningsförrättningar. Vidare har man härvidlag att också tänka på den upplysningsverksamhet, som jag nyss omnämnde och som skulle bestå däri, att byggnadsnämnderna skulle kunna vända sig till byrån med begäran om råd och upplysningar.

Förhållandena ha som jag tidigare påpekat väsentligt förändrats från 1920 och till i dag. Det fanns 1920 ett berättigat missnöje inom städerna med avseende å den ordning, som gällde för inkorporering av utanför städerna belägna bebyggda områden liksom också med avseende å svårigheterna att kunna ordna bebyggelsen i dylika utanför städerna belägna samhällen på ett planmässigt sätt. Då för tiden menade man emellertid, att det var lantmätarna som saknade erforderlig kompetens på området, men man glömde bort att tala om för folk, att den lagstiftning, som då gällde, icke var ägnad att underlätta lantmätarnas arbete. På den tiden var det ju jordägaren, som själv bestämde gränserna, och det var jordägaren, som kallade lantmätaren, då han ville ha det av honom själv utstakade området uppmätt. Genom 1926 års lag kom en ändring till stånd i det avseendet, och man kan numera ingripa så fort man inom ett visst område kan förvänta, att en mängd tomter skola avstyckas och ty åtföljande tätare bebyggelse komma till stånd. Därvidlag blir det fråga om dessa som vi kunna kalla förhandsplaner, vilka skola fastställas av Konungens befallningshavande. På samma sätt förhåller det sig med områden utanför det stadsplanlagda området. Skillnaden mellan förr och nu är sålunda enligt min mening avsevärd.

Vidare säger man, att det icke behövs någon kontroll i fråga om huru en

Ang. anslag till lantmäteristyrelsen m. m. (Forts.)

mätning tekniskt sett utförts, då ju mätningarna skola utföras av en stadsingenjör eller en lantmätare. Ja, jag tror nu för min del, att en dylik kontroll icke är nödvändig i våra större städer, även om jag har mig bekant ett fall, då en stadsingenjör mätte så dåligt, att en kyrka i en sörmländsk stad kom att ligga icke där den skulle ligga utan 10 meter för nära gatan. Vi få emellertid också tänka på alla dessa små samhällen, som finnas i vårt land. Jag tror sålunda, att det är nödvändigt med en kontrollinstitution.

Men då blir frågan: Var skall denna kontroll förläggas? Den uppfattningen har nu framförts från stadsingenjörshåll, att kontrollen borde förläggas till ett särskilt ämbetsverk. Fastighetsregisterbyrån skulle enligt denna mening utvecklas till ett särskilt ämbetsverk. Jag tror icke, att den vägen är framkomlig. Meningen är ju tvärtom den, att fastighetsregisterbyrån, som nu fullgjort det uppdrag, som den vid sin tillkomst fick sig tilldelat, skall avvecklas. Jag tror icke, att det ligger någon fara uti att förlägga kontrollen i fråga till en byrå i lantmäteristyrelsen såsom Kungl. Maj:t föreslagit, och jag ber därför, herr talman, att med dessa ord få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr **Ekman**: Herr talman! Jag ber till en början att få tillbakavisa den föregående ärade talarens påstående, att bakom stadsrepresentanternas krav på status quo icke skulle stå enbart sakskal. Emot detta direkta påstående av jordbruksutskottets ordförande står ju som vi veta en praktiskt taget enhälligt opinion bland fackmännen på statsbildningens område. Jag ber härvidlag endast få erinra därom, att Svenska stadsförbundet flera gånger uttalat sin bestämda mening i det avseendet, ävensom att icke mindre än 60 städer av 89 stödja stadsförbundets inställning till frågan.

Departementschefen uttalar i propositionen, närmast då med anledning av 1920 års riksdagsbeslut, bland annat, att förhållandena nu och då äro varandra helt olika, detta beroende på att ny stadsplanlag och ny byggnadsstadga utfärdats, samt att ny jorddelningslag kommit till. Den föregående ärade talaren hävdade också samma synpunkter.

Anledningen till att jag, som kort och gott skulle kunna inskränka mig till ett instämmande uti herr Johansons i Huskvarna uttalande och yrkande, begärt ordet, är närmast den, att jag här i min hand har ett yttrande från en av vårt lands yngre stadsingenjörer — därtill en synnerligen dugande sådan — nämligen andre stadsingenjören i Göteborg, vilket han avgivit på anmodan av Göteborgs stadsfullmäktige. Jag skall icke trötta kammaren med några långa citat ur detta yttrande, utan jag vill endast anföra några punkter, vilka jag anser synnerligen belysande för hela denna fråga. Andre stadsingenjören i Göteborg säger sålunda bland annat: »Fråga uppstår, om genom 1931 års stadsplanlag och byggnadsstadga sådana förändrade förhållanden hava inträtt, som kunna motivera en annan inställning till berörda frågor än som här kommit till uttryck. Detta kan icke sägas vara förhållandet. Stadsplanens betydelse för ett ordnat stadsbyggande har i den nya stadsplanlagstiftningen ytterligare betonats, det är därför nu ännu mindre försvarligt än förut att förlägga tillsynen över städernas stadsplaneväsen och mätningstväsens till skilda myndigheter.

Kraven på det för stadsplan grundläggande kartmaterialet hava genom denna lagstiftning avsevärt skärpts, såväl med avseende på noggrannhet som fullständighet; detsamma gäller ock det för tomtindelning erforderliga kartmaterialet. Överhuvud ställas större krav på den tjänsteman hos byggnadsnämnden, stadsingenjören — mätningssmannen, som icke endast — vilket i regel torde vara förhållandet — medverkar till stadsplanens *utarbetande*, utan har att handlägga för stadsplanens *genomförande* erforderliga mätningssäkringar av olika slag, inklusive sådana, som avse fastigheternas bildande.»

Ang. anslag till lantmäteristyrelsen m. m. (Forts.)

»Promemorians författare» — d. v. s. generaldirektör Berglöf — »nämner som en förutsättning för den föreslagna ordningen, att en skarp gräns kan dragas emellan å ena sidan det som berör fastighetsbildningens rättsliga sida och å andra sidan det som berör fastighets rätta utformning för bebyggelse. Enligt hans mening synes en sådan gräns kunna uppdragas. Enligt min mening kan en sådan skarp gräns icke dragas. En förrättning måste bedömas med hänsyn till alla faktorer, som äro av betydelse vid fastighetsbildningen. Mätningssuppgifterna i städerna och på landet äro icke desamma. Den mekaniska mätningen är icke avgörande utan syftet, och syftemålet är grundväsentligt olika. Fastighetsbildningen i stad är ett led i stadsbyggandet och sker efter normer, som regleras av stadsbyggnadsgrunder, under det att fastighetsbildningen på den rena landsbygden, som har till huvudsyfte att tillgodose ett i möjligaste mån lämpligt utnyttjande av jorden för jordbruksändamål, regleras av jordbruksgrunder.»

Andre stadsingenjören säger i den sista punkt jag skall citera: »För att rätt kunna handhava överinseendet över städernas mätning- och fastighetsbildningsväsen bör tillsyningsmyndigheten sitta inne med erforderlig kunskap i stadsplane- och byggnadsfrågor. Tillräcklig sakkunskap i nämnda hänseende synes icke kunna förutsättas hos det nu föreslagna ämbetsverket.»

Jag kan för egen del icke hysa annat än den uppfattningen, att denna reform saknar nödigt underlag. Jag skulle närmast vilja karakterisera den som en reform för reformerandets egen skull. Tillräckligt sakliga skäl kunna icke anföras för den föreslagna anordningen, vilka kunna motväga den praktiskt taget enhälliga opinion emot densamma, som kommit till synes från den part som det här närmast gäller, nämligen städerna.

Då jag står som motionär i frågan och följaktligen kan hänvisa till motionens motivering, skulle jag ju kunna inskränka mig till det nu anförda. Jag vill emellertid innan jag slutar mitt anförande framhålla, att av förslaget icke framgår, huru överinseendet skall utövas och vilken omfattning det skall få. Det är icke visat, i vilken omfattning kontroll är nödvändig. Förslagets konsekvenser kunna nu icke i sin helhet överblickas, då förslag till av detsamma påkallade författningar icke utarbetats. På grund härav och med hänsyn till frågans vikt och betydelse ber jag, herr talman, att få yrka bifall till reservationen, vari hemställas om förnyad allsidig utredning av frågan.

Herr von Seth: Herr talman! I anslutning till den siste ärade talarens anförande skulle jag endast vilja understryka det faktum, att stadsingenjörernas verksamhet i allmänhet omfattar icke blott städernas mätning- och fastighetsbildningsväsen utan jämväl många frågor, som höra samman med stadsplans upprättande och stadsbyggandet. Enligt en statistik som uppgjorts av Svenska teknologföreningen har antalet förrättningar i städer och stadsliknande samhällen under åren 1928—1933 i medeltal uppgått till 6.828 stycken för stadsingenjörernas vidkommande, under det att under samma tid antalet förrättningar på samma platser för lantmätarnas vidkommande utgjort allenast 727 stycken. Det bör därför vara ganska klart att lantmäteristyrelsen, även om det inrättas en särskild stadsbyrå inom densamma, ändock knappast torde bli skickad att omhänderväsa dessa ärenden.

Den ärade ordföranden i jordbruksutskottet efterlyste vilka verkligt grundade skäl man hade för de farhågor, man hyste för att mätningväsendet i städerna skulle bli sämre tillgodosett efter denna reforms genomförande. För min del hyser jag icke blott farhågor för att mätningväsendet i städerna kommer att försvåras, utan jag är dessutom, herr talman, av den åsikten, att denna anordning även kommer att inverka menligt på landsbygdens förhållanden.

Ang. anslag till lantmäteristyrelsen m. m. (Forts.)

Ty redan nu äro överlantmätarna och lantmäteristyrelsen så överhopade av arbete, att det dröjer mycket lång tid innan ärendena bli slutbehandlade. Skola nu ytterligare ärenden hopas hos denna myndighet, kommer enligt min uppfattning icke blott städernas utan jämväl landsbygdens befolkning att bli lidande på detta. Denna reform är således en reform bakåt, och jag vill därför ansluta mig till de yrkanden som gjorts om bifall till den reservation, som fogats vid utskottets utlåtande av herr Mannerskantz.

Häruti instämde herrar förste vice talmannen *Magnusson* och *Arneberg*.

Efter härmed sluttad överläggning framställde herr talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till den vid utlåtandet fogade reservationen; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den förra propositionen. Herr Johanson i Huskvarna begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller jordbruksutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 81, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid utskottets berörda utlåtande fogade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av upprensingsförfarandet; och befanns därvid flertalet hava röstat för ja-propositionen, vadan kammaren bifallit utskottets hemställan.

§ 5.

Å föredragningslistan fanns härefter upptaget statsutskottets utlåtande, nr 136, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag om anvisande av anslag av automobilskattemedel m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

Punkten 1.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 2, angående anslag av automobilskattemedel m. m.

Uti innevarande års statsverksproposition hade kungl. Maj:t under punkterna 14—17 av sjätte huvudtiteln förelagt riksdagen förslag angående anslag av automobilskattemedel till vägväsendet m. m.

*Ang. anslag
av automobil-
skattemedel
m. m.*

Vidare hade Kungl. Maj:t under utgifter för kapitalökning (Bil. 5 av det vid samma proposition fogade utdraget av statsrådsprotokollet över finansärenden) föreslagit riksdagen, bland annat, att till avskrivning av till allmänna arbeten m. m. anvisat länekapital för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av 57,000,000 kronor, därav 7,000,000 kronor att utgå av automobilskattemedel.

Sistnämnda förslag hade nu av utskottet upptagits till behandling, i vad detsamma avsåge anvisande av anslag för ändamålet av automobilskattemedel.

I detta hänseende hade i två likalydande motioner, väckta, den ena, nr 185, inom första kammaren av herr *P. E. A. Jonsson m. fl.* och den andra, nr 405,

Ang. anslag av automobilskattemedel m. m. (Forts.)
inom andra kammaren av herr andre vice talmannen *Jeppsson m. fl.*, föreslåg, att riksdagen måtte avslå äskandet om rätt att för angivet ändamål disponera 7,000,000 kronor att utgå av automobilskattemedel och i stället besluta, att ifrågavarande medel skulle användas på sätt gällande förordning om fördelning av automobilskattemedel föreskreve.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte,

- a) med avslag å ovanberörda motioner,
 - 1) till förbättring och underhåll av för automobiltrafiken viktiga gator och vägar i städerna för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av 12,379,860 kronor, att utgå av automobilskattemedel;
 - 2) till förbättring och underhåll av vägar å landsbygden för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av 49,519,440 kronor, att utgå av automobilskattemedel;
 - 3) till avskrivning av till allmänna arbeten m. m. anvisat lånekapital för budgetåret 1936/1937 under utgifter för kapitalökning anvisa ett anslag av 7,000,000 kronor, att utgå av automobilskattemedel;
- b) medgiva, att av den del av landsbygdens andel för budgetåret 1936/1937 av automobilskattemedlen, som motsvarade 85 procent av sagda andel, finge disponeras ett belopp av förslagsvis 3,800,000 kronor för tilldelning av utjämningsbidrag åt mera betungade vägdistrikt under år 1937 i huvudsaklig överensstämmelse med de i statsrådsprotokollet angivna grunderna;
- c) till bidrag till vägunderhållet på landet m. m. för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av 16,800,000 kronor, att utgå av automobilskattemedel;
- d) till särskilt bidrag till vägdistrikten för täckande av vissa upptagna lån för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor, att utgå av automobilskattemedel;
- e) medgiva, att av landsbygdens totala andel av 1935/1936 års automobilskattemedel finge på sätt i statsrådsprotokollet förordats för enahanda ändamål disponeras ett belopp av lägst 8,000,000 kronor och högst 9,300,000 kronor;
- f) till inköp av gatsten för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor, att utgå av automobilskattemedel.

Vid denna punkt hade reservation anmälts av herrar andre vice talmannen *Nilsson, Strindlund*, andre vice talmannen *Jeppsson, Svensson* i Grönvik och *Aronson*, vilka ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte,

- a) med bifall till de i ämnet väckta motionerna och med avslag å Kungl. Maj:ts förslag om att av automobilskattemedel 7,000,000 kronor skulle få tagas i anspråk för täckning av anslag till avskrivning av lånekapital,
 - 1) till förbättring och underhåll av för automobiltrafiken viktiga gator och vägar i städerna för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av 13,779,860 kronor, att utgå av automobilskattemedel;
 - 2) till förbättring och underhåll av vägar å landsbygden för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av 55,119,440 kronor, att utgå av automobilskattemedel;
- b) — — —
— — — — — .

Utskottets hemställan föredrogs; och anförde därvid:

Herr **Skoglund**: Herr talman! Statsutskottet har i denna del av sitt utlåtande besvarat en av mig med flera avgiven motion. Som motionär får jag

Ang. anslag av automobilskattemedel m. m. (Forts.)

tacka för det välvilliga bemötande som motionen rönt inom utskottet liksom för att utskottet understryker, att vad av motionärerna anföres förtjänar beaktande i den fortsatta utredningen av 1935 års vägsakkunniga.

Jag har alltså intet att anföra emot vad utskottet skriver, utan vill endast begagna tillfället att vädja till 1935 års vägsakkunniga att på allvar ta upp de problem, som motionen rör sig om. Det kommer att betyda synnerligen mycket, för att kunna få en bättre och lämpligare kommunindelning på många platser i vårt land, hur automobilskattemedlen fördelas i sådana fall som vi motionärer påtalat. Det gäller här ett mycket svårt problem, det erkänner jag, men om vi icke skola råka ut för samhällsbildningar, som bli ekonomiskt svaga och till sin struktur olämpliga, måste denna fråga lösas. Därför, herr talman, ber jag att särskilt få understryka nödvändigheten av att vad i motionen anförts kommer under snar omprövning.

Herr andre vice talmannen **Jeppsson**: Herr talman! Då jag står antecknad som reservant på denna punkt av utlåtandet, vid vilken jag avgivit en reservation, som icke vunnit statsutskottets majoritets bifall, ber jag få säga ett par ord.

Jag har tillsammans med några kammarledamöter motionerat om avslag på Kungl. Maj:ts framställning att få använda 7 miljoner kronor av bilskattemedlen till betalning av de kortfristiga kristidslånen. Vi motionärer ha i stället ansett, att minst lika starka skäl föreligga för att dessa 7 miljoner kronor användas på vanligt sätt, d. v. s. enligt gällande författning om automobilskattemedlen, varigenom större delen av dessa 7 miljoner kronor i första hand skulle komma att fördelas på länsfonderna och därmed också komma vägdistriktet till godo i form av statsbidrag till utförande av sådana väganläggningar som vägdistriktet i stor utsträckning på grund av den rådande arbetslösheten måst utföra tidigare än statsbidraget kunnat erhållas till desamma. Vägdistriktet ha därför i stor utsträckning måst upplåna medel för att kunna bestrida kostnaderna för dessa väganläggningar. Enligt min mening talar ett minst lika starkt skäl för att staten skall göra en avbetalning på sin skuld, om jag får använda det uttrycket, till vägdistriktet, som för att staten skall göra denna amortering på kristidslånen, i all synnerhet som ju amorteringen så att säga är en förtidsamortering; den kommer nämligen enligt av Kungl. Maj:t framlagt förslag att ske i betydligt hastigare tempo än man från början tänkt sig. Det är intet fel i och för sig att man kan återbetala lånen fortare än man tänkt sig, men å andra sidan anser jag icke detta vara av så trängande behov, att man därför behöver tillgripa bilskattemedlen på sätt som här föreslås och därigenom minska möjligheterna för vägdistriktet att utan allt för långt dröjsmål få ut de statsbidrag, som de själva fått förskottera.

I sjätte huvudtiteln på sidan 113 finnes återgivet en del av vad 1935 års vägsakkunniga skrivit i denna sak. De sakkunniga ha genom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen gjort en utredning, avseende i vilken utsträckning vägdistriktet ha byggt i förskott, så att säga. Denna visar också, att vid en tidpunkt då utredningen i detta hänseende avgavs, d. v. s. i slutet av 1935, hade vägdistriktet fått förskottera medel, som rätteligen borde ha utgått i form av statsbidrag till utförda arbeten, med icke mindre än 36 miljoner kronor. 1935 års vägsakkunniga föreslogo därför, att av innevarande budgetårs bilskattemedel visst belopp skulle avsättas för att möjliggöra en inbetalning till vägdistriktet av dessa medel, som vägdistriktet hade måst låna i avvaktan på de statsbidrag, som länsfondernas medelstillgång icke hade möjliggjort för dem att utfå. Kungl. Maj:t har även beaktat de vägsakkunnigas uttalande i den mån, att man bland innevarande budgetårs bilskattemedel upptagit ett belopp

Ang. anslag av automobilskattemedel m. m. (Forts.)
 på cirka 8 miljoner kronor att utgå till avbetalning på de förskott, som vägdistrikten ha gjort, och då i första hand de förskott, som föranletts av bygandet av landsvägar och enkla bygdevägar. Men även om sålunda dessa 8 miljoner kronor bli avbetalade på statens skuld till vägdistrikten, återstå i alla fall 28 miljoner kronor. Och jag skulle tro, att om man nu gjorde en inventering i detta hänseende — vilken för övrigt, om jag inte misstar mig, också pågår — skulle det visa sig, att enbart fram till den 1 januari i år har detta belopp ytterligare vuxit.

Då nu bilskattemedlen vuxit på sätt som skett, kunde man ju ifrån vägdistriktens sida hysa en berättigad förhoppning om att få dessa förskott täckta så fort som möjligt. Genom att göra ett dylikt ingrepp i bilskattemedlens fördelning, som här av Kungl. Maj:t föreslagits och av utskottet tillstyrkts, minskas dock möjligheterna för att inom en nära framtid få dessa förskott likviderade och därmed också möjligheterna för vägdistrikten att kunna återbetala de lån, som de måst upptaga för att kunna bygga vägarna vid ifrågavarande tidpunkt. Räntorna för lånen tynga naturligtvis också vägdistriktens ekonomi och försvara, i viss utsträckning i varje fall, deras möjligheter att hålla vägskatten nere vid en i övrigt önskvärd nivå.

Jag anser dessutom, herr talman, att det är en farlig väg, som man slagit in på, då man på detta sätt vill använda bilskattemedlen till amortering av statskulden. Visserligen har från finansministerns sida anförts skäl, varför han anser sig just till amortering av dessa kristidslån kunna använda viss del av bilskattemedlen, och det må ju ligga ett visst berättigande i de skäl, finansministern därvidlag anför. Jag är också finansministern tacksam för de uttalanden, som han gjorde här i remissdebatten angående de attacker, som tidigare och även under senare tid gjorts emot bilskattemedlens uppförande i specialbudget. Jag vill bara uttrycka den förhoppningen, att såväl den nuvarande finansministern som kommande finansministrar skola hävda principen att icke taga in bilskattemedlen i den allmänna budgeten utan i stället låta dem användas för speciella vägändamål. Detta är till fördel för såväl vägväsendet som för dem, som betala bilskattemedlen, nämligen motormännen. I varje fall anser jag tendensen att vilja använda bilskattemedlen för andra ändamål än de ursprungligen avsedda vara farlig, trots de försäkringar som finansministern i detta fall gjort, framför allt med hänsyn till att man, om man handlar på sätt som här föreslås från regeringens sida, kan skapa prejudikat, som kunna ha en ödesdiger inverkan på bilskattemedlens framtida användning och därmed också en olycksdiger inverkan på vägväsendet.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till den av herr Nilsson i Gränebo m. fl. vid ifrågavarande punkt i utskottsutlåtandet fogade reservationen.

I detta yttrande instämde herrar *Nilsson* i Steneberg, *Aronson*, *Åqvist*, *Olofsson* i Digernäs och *Olsson* i Ramsta.

Herr **Hagberg** i Malmö: Herr talman! Då vi nu diskutera bilskattemedlens fördelning, skulle jag gärna vilja göra ett par mycket korta reflexioner rörande en tendens inom vårt moderna vägbyggande här i landet, som jag icke finner riktigt tilltalande, en tendens som lämpligen skulle kunna karakteriseras med benämningen linjalsystemet.

Vad därmed menas förstår ju var och en av kammarens ledamöter. Linjalssystemet är ett slags gengångare till det där gamla esplanadsystemet, som vi hade på 80- och 90-talet och som i flera av våra städer, icke minst på Östermalm här i Stockholm, har avsatt så ledsamma resultat. Detta system med de spikraka vägarna, som utan hänsyn till terrängens beskaffenhet och utan

Ang. anslag av automobilskattemedel m. m. (Forts.)

hänsyn till kostnader dragas fram genom landet, inget enligt min mening betänkligheter ur olika synpunkter. Först och främst har man anledning till betänksamhet ur ekonomisk synpunkt, vidare ur trafiksäkerhetssynpunkt och slutligen och icke minst ur estetisk, eller kanske rättare uttryckt, ur naturskyddssynpunkt.

Den ekonomiska synpunkten ha statsrevisorerna rätt ingående tagit fasta på i sitt betänkande både i år och i fjol. De ha där framfört ampra anmärkningar emot det slöseri med pengar, som detta linjalsystem vid vägbyggande innebär. Kamrarnas ledamöter känna ju till vad statsrevisorerna därvidlag anfört och jag skall icke uppehålla mig därvid. Men jag vill uttrycka min tillfredsställelse över att statsutskottet ganska starkt har tryckt på dessa av statsrevisorerna framförda synpunkter och som sin mening framhållit nödvändigheten av att dessa vägbyggen, enkannerligen vägomläggningarna, planläggas med ekonomisk omtanke. Jag anser för min del, att detta är ett ord i sinom tid från statsutskottets sida. Det har nog på detta område syndats ganska eftertryckligt här i landet.

Vad sedan trafiksäkerhetssynpunkten beträffar visar all modern erfarenhet, att de spikraka vägarna just med hänsyn till trafiksäkerheten äro rätt riskfyllda. De oändliga, raka vägbanorna inge motorförarna en säkerhetskänsla, som emellertid är synnerligen bedräglig. Den oändliga vägbanan föranleder ofta bilföraren att slöa till, och sedan är olyckan framme. Jag vill erinra om ett mycket intressant föredrag, som hölls här i Stockholm för ett par dagar sedan i samband med den stora trafikveckan, av den bekante professor von Wendt från Finland. Han uppehöll sig just vid dessa de raka vägnars risker och lämnade en uppgift, som onekligen är rätt uppseendeväckande. Professor von Wendt föredrog en hel del finsk trafikstatistik, av vilken bl. a. framgick att ungefärligen 50 procent av alla olyckor i Finland inträffat på raka vägsträckor, där sikten varit mycket god. Endast 20 procent av olyckorna hade inregistrerats i kurvor. Dessa erfarenheter stämma fullkomligt med dem, man gjort på många andra håll i världen, och jag vill påpeka, att dessa stora autostrador, som nu byggas runt om i Europa, icke längre läggas efter den raka linjens princip utan med mjuka kurvor här och var för att därigenom förarnas uppmärksamhet icke skall slappas. Denna tendens med kurviga bilvägar är särskilt påfallande i Tyskland och Italien.

Slutligen kanske man även, som jag för ett ögonblick sedan antydde, skulle kunna ha åtskilligt att invända emot de raka vägarna ur naturskyddssynpunkt. I många fall förstöra dessa vägar landskapet, dess karaktär förvandlas och förfulas. Vi utträtta som bekant mycket numera här i landet för hembygdsvården och naturskyddet, och om denna verksamhet är ingenting annat än gott att säga. Men det gör onekligen ett ganska besynnerligt intryck, när man genom en sådan bygd, där man söker tillvarataga naturskyddsvårderna och upprätthålla gamla vackra traditioner, brutalt drar fram en spikrak betongväg. Den bryter hela karaktären av landskapet och främjar sannerligen icke de intressen, som annars taga form i hembygdsvård, naturskydd och vad därmed sammanhänger.

Herr talman! Med dessa få ord har jag velat göra en erinran emot dessa tendenser. Jag hoppas att de, efter vad statsutskottet här skrivit i fråga om den ekonomiska synpunkten, så småningom komma att brytas på det sättet, att linjalen och metermättet i någon mån åtminstone skola komma att ersättas av det sunda förnuftet. Jag har intet yrkande, herr talman.

Med herr Hagberg i Malmö förenade sig herrar *Andersson* i Rasjön, *Andersson* i Ovanmyra, *Osberg*, förste vice talmannen *Magnusson* och *Lindmark*.

Ang. anslag av automobilskattemedel m. m. (Forts.)

Herr **Anderson** i Råstock: Den siste ärade talarens anförande har ju på sätt och vis så att säga kommit »efter som jästen», ty kammaren har ju redan fattat beslut i den punkt, varom han talade, men det hindrar ju icke, att de anförda synpunkterna i alla fall kunna vara riktiga. I förevarande punkt finnes det en reservation, för vilken andre vice talmannen nyss pläderat, och jag skall i den punkten be att få säga några få ord.

Som kammarens ledamöter finna, är den här frågan ytterst en finansieringsfråga. Det är fråga om man skall kunna göra slut i ett slag på den kristidsupplåning, som beslöts av riksdagen åren 1933 och 1934. Om man tar del av utskottets siffror, tror jag nästan alla kunna vara överens om, att det finnes mycket goda skäl för den anordning, som Kungl. Maj:t i detta fall föreslagit, och i början av riksdagen tycktes åtminstone den känslan vara allmän hos de olika partierna. Jag ber att få citera ett stycke ur en motion nr 238 i första kammaren. Det finns för resten en likalydande motion i andra kammaren. Det har varit åtskilliga motionärer. Åtta ha motionerat i första kammaren och sju i andra kammaren och samtliga tillhöra bondeförbundet. Man säger på det här sättet i motionen: »I detta sammanhang kan man därför ställa sig tveksam till den av Kungl. Maj:t föreslagna anordningen att använda 7 miljoner kronor av bilskattemedel till avbetalning av statsskulder, men vi vilja dock inte i detta speciella fall motsätta oss detta av de skäl, som Kungl. Maj:t anført, och då vi anse att möjligheter till skattelindring för de väghållningskyldiga kunna erhållas på annat sätt.» I det avseendet ha motionärerna blivit bönhörda genom det bifall, som kammaren nyss lämnat beträffande första punkten i förevarande utskottsutlåtande. Där har skett en höjning av bidragsprocenten i många fall. Eftersom punkten redan är behandlad, skall jag icke nu gå in på densamma.

Beträffande förhållandena i fråga om vägdistriktens kostnader vill jag emellertid stryka under att statsutskottets majoritet ej heller är okänslig för att det skall skipas rättvisa så mycket som möjligt och så snart som möjligt. Utskottet säger på sidan 15 i det här lilla häftet ungefär mitt på sidan: »Att statsbidrag ej kunnat redan i samband med arbetets utförande utbetalas torde ej för vederbörande vägdistrikt medföra annat direkt men eller annan förlust än ränteutläggen för medel, som tillfälligt upplånats i avvaktan på statsbidraget.» Sedan heter det: »Det synes utskottet förtjänt av övervägande, huruvida ej genom någon lämplig anordning ersättning skulle kunna beredas vägdistriktet för dylika ränteutlägg.» Det är klart att när utskottet skriver på det sättet, vill utskottet för sin del icke bara bidraga till att de här av vägdistriktet förskotterade medlen återbetalas så fort som möjligt, utan utskottet vill även ha en undersökning verkställd rörande möjligheten att giva ersättning för åtminstone en del av de ränteförluster, som åsamkats samtliga de vägdistrikt, som beröras av det här så att säga fördröjda statsbidraget. Vi tro, att den vägen skall vara rättvisare och giva alla samma möjligheter. Jag ber att till kammarens protokoll få framhålla, att vi, innan vi skrevo detta, gjorde oss underkunniga i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, om det fanns några möjligheter att komma fram på den här vägen, och det svaret blev jakande.

Jag kan för min del icke se annat än att det i nuvarande situation är riktigtast att bifalla vad utskottet här har föreslagit, och därför, herr talman, ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herrar *Olsson* i Staxäng och *Norling* instämde häruti.

Överläggningen förklarades härmed avslutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan i förevarande punkt, dels ock

Ang. anslag av automobilskattemedel m. m. (Forts.)

på bifall till den vid punkten fogade reservationen; och blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

§ 6.

Vid nu skedd föredragning av statsutskottets utlåtande, nr 124, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt statlig exportkreditgaranti yttrade: *Ang. fortsatt statlig exportkreditgaranti.*

Herr **Carleson**: Herr talman! Statens exportkreditgaranti kom till år 1933, då det medgavs Kungl. Maj:t rätt att lämna exportkreditgaranti intill ett belopp av 75,000,000 kronor åt våra exportnäringsar för att på det sättet stödja näringslivet. Redan 1934 nedsattes beloppet till 35 miljoner kronor, och det beloppet har sedermera varit det maximum, utöver vilket Kungl. Maj:ts bemyndigande att giva exportkreditgarantier icke fått sträcka sig. Själva dispositionen av bemyndigandet har varit begränsad i så måtto att garantien som regel icke fått överskrida 60 procent av de fakturerade beloppen; alltså, en exportör har åtnjutit en garanti av 60 procent å de belopp, som han haft rätt att fordra av de personer i utlandet, som köpt hans varor. Nu har man föreslagit, att man även i år skall ha rätt lämna dylik garanti intill 35 miljoner kronor, men därtill har man föreslagit, att denna statens garanti skall kunna höjas mera allmänt. Förut var det mera undantagsvis som garantien uppgick till över 60 procent, men nu skulle det bli regel att lämna garanti upp till 75 procent. Det är denna ökning av statens stöd, som giver mig anledning att göra följande reflexioner.

Vi äro ju här i kammaren och även i allmänhet ense om att stöd från statens sida av ifrågavarande slag icke bör givas näringslivet under normala förhållanden, utan endast komma i fråga under särskilt dåliga år, då nöden kan stå för dörren. Nu leva vi i en högkonjunktur. Icke minst råder det högkonjunktur för de näringsar, som skulle få stöd av denna exportkredit. Om man överhuvud taget anser, att staten icke bör fortsätta med stöd längre, än som är erforderligt, borde man säga sig, att man bör avveckla stödet, då man befinner sig i högkonjunkturer. Här går man i stället den motsatta vägen och ökar stödet vid ett sådant tillfälle. Därtill skulle jag vilja lägga följande reflexioner. Under en högkonjunktur bör man med försiktighet öka investeringar för utbyggnaden av fabriker och verkstäder. På en högkonjunktur kommer nämligen alltid en lågkonjunktur, och därmed följer som bekant ökad arbetslöshet. Storleken av denna arbetslöshet blir nämligen självfallet i viss mån beroende på utbyggnaderna under högkonjunkturen. Genom en sådan åtgärd, som här är ifrågasatt, går staten rent av in för att stimulera dessa exportindustrier, som nu ha full sysselsättning, till ytterligare expansion. Staten direkt medverkar till ökningen i styrkan för det bakslag, som man i form av lågkonjunktur otvivelaktigt har att vänta.

Jag har för min del icke kunnat underlåta att vid detta tillfälle göra dessa anmärkningar. Jag hoppas också, att exportkreditnämnden icke, såsom från Kungl. Maj:ts sida är ifrågasatt, kommer att använda sitt bemyndigande så att statens stöd av här ifrågavarande slag till näringsarna i allmänhet ökas från 60 till 75 procent, utan att en sovring kommer att äga rum, som håller exportkreditgarantien mera intill nuvarande procenttal.

Herr **Nylander**: Herr talman! Om och när den föregående ärade talaren ser det här föreliggande förslaget mot bakgrunden av våra totala exportsiffror, finner han snart, att det icke här är fråga om något mera genomgripande stöd för våra exportnäringsar, vilka äro vana att stå på egna ben.

Ang. fortsatt statlig exportkreditgaranti. (Forts.)

Herr Carleson riktade sig emellertid särskilt mot den föreslagna ökningen av procentsatsen. I anledning härav vill jag understryka vad som står i slutet av statsutskottets utlåtande, där departementschefens yttrande återgives. Där heter det nämligen: »I fråga om det nu tillämpade garantisystemet har exportkreditnämnden förordat sådan ändring, att nämnden, då densamma finner skäl därtill föreligga, skall äga ikläda svenska staten exportkreditgaranti upp till 75 procent av lämnad kredit beträffande varor i allmänhet» etc. Det är således ej meningen, att man generellt skall bevilja exportkreditgaranti till 75 procent. Erfarenheten har emellertid givit vid handen, att det vid konkurrensen om större, särskilt maskinleveranser i utlandet ibland kan inträda den situationen, att en utländsk firma med stöd av i vederbörande land gällande exportkreditgarantier tar denna leverans från oss. Det är sålunda närmast med tanke på sådana fall, som man velat giva nämnden rätten att bevilja högre exportkreditgaranti. Om man hade fått se några tecken till avveckling av dylika stödåtgärder i utlandet, hade man nog — det kan herr Carleson vara övertygad om — från det håll, där jag har min verksamhet, gärna velat vara med om en avveckling, men förhållandet är ju det motsatta. Man har i utlandet i många fall vidtagit längre gående åtgärder och givit större förmåner åt exportindustrin, än vi ansett rimligt och lämpligt att införa i vårt land. Vi ha på grund av statsfinansiella skäl varit särskilt försiktiga på den punkten, men när man nu som sagt vidtagit längre gående åtgärder i utlandet och icke heller där visar några som helst tecken till att vilja göra nedskärningar på detta område, har man ansett det lämpligt att gå in för en fortsatt giltighet av bestämmelserna och för en utvidgning av desamma.

Herr Carleson nämnde med all rätt, att man får akta sig för att under högkonjunkturer bygga ut företagen så att efterverkningarna under en lågkonjunktur bli desto svårare. Det är en alldeles riktig synpunkt, men i detta sammanhang vill jag såsom en randanmärkning till vad han i det hänseendet framförde framhålla, att vi just när det gäller detta förslag även haft en tanke på framtiden. Som jag nyss framförde har man ibland mött särskilda svårigheter, när det gällt leveranser av större maskinanläggningar. Ur svensk synpunkt är det emellertid med hänsyn till framtiden önskvärt att få leverera dylika anläggningar, ty om man får utföra dylika, kan man även i framtiden räkna med fortsatta leveranser av maskiner, reservdelar m. m. Med hänsyn till kommande konjunkturer och önskvärdheten av nya leveranser är det därför också fördelaktigt att kunna få sådana affärer till stånd här och var i världen. Anläggningarna komma dessutom där att stå såsom ett slags reklam för svensk industri. Med hänsyn bl. a. till dessa synpunkter behöver därför kammaren icke hysa några betänkligheter att gå med på här föreliggande förslag, till vilket jag, herr talman, ber att få yrka bifall.

Vidare anfördes ej. Kammaren biföll utskottets hemställan.

§ 7.

Ang. låneunderstöd åt vissa egnahemsägare i Göteborgs och Bohus län.

Härefter föredrogs statsutskottets utlåtande, nr 125, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till låneunderstöd åt vissa egnahemsägare i Göteborgs och Bohus län; och anförde därvid:

Herr **Strindlund**: Herr talman! Jag har vid detta utskottsutlåtande fogat en blank reservation. Jag har dock därmed icke velat säga, att dessa egnahemslånetagare i Göteborg och Bohuslän icke äro i den situationen att hjälpa ett eller annat sätt bör beredas dem. Vad jag velat säga är att jag icke kan godkänna denna form för den hjälp, som man avser att lämna dem. Man har

Ang. låneunderstöd åt vissa egnahemsägare i Göteborgs och Bohus län.

(Forts.)

satt ett sorts likhetstecken mellan det läge, vari dessa låntagare befinna sig, och det läge, vari de låntagare befinna sig, som äro bosatta i gruvdistrikten i Kiruna och MalMBERGET, vilka låntagare för kort tid sedan fingo hjälp i den här föreslagna formen. Jag ber emellertid att få påpeka, att förhållandena hos dessa grupper skilja sig väsentligt genom att dessa egnahemsägare ha möjlighet att, i den mån deras svårigheter äro av tillfällig art, få s. k. uppskovslån. I vilken utsträckning sådana lån äro beviljade vet jag icke, men ett lån såsom här föreslås ovanpå egnahemslånet plus uppskovslån tror jag icke hjälper i detta fall. Det är omöjligt att verkligen hjälpa dessa genom att giva dem, som man kallar det, egnahemslåneunderstöd. Detta kan icke leda till önskat resultat och är dessutom prejudicerande, ty om vi såsom i detta fall gå in för att, därest en låntagare kommer i en riktigt svar ställning, bevilja sådana här låneunderstöd, måste det ovillkorligen bli följdverkningar. Jag vill dessutom bestämt påstå, att man icke på detta sätt kan få någon sanering till stånd bland dessa egnahemslånetagare. Hade jag haft att välja, skulle jag hellre velat vara med om att bevilja äskade medel såsom ett rent anslag för ernående av en verklig sanering av egnahemslånetagarnas ekonomi än tillämpa den form, som här föreslås.

Jag har, herr talman, intet yrkande.

Herr **KARLSSON** i Munkedal: När jag nu har ordet i denna fråga, ber jag först att till herr socialministern få frambära ett varmt tack för att han framlagt denna proposition om hjälp till den nödställda medborgargrupp som det här är fråga om, och jag ber samtidigt också att få säga ett tack till statsutskottet, som välvilligt behandlat denna proposition. Det torde icke heller råda några delade meningar om behovet av hjälp för de människor det här gäller eller att hjälp inte bör lämnas dem, något som också framgick av herr Strindlunds anförande. Ehuru jag i min ägo har material, som skulle vara hjärtskärande vittnesbörd om människors nästan övermänskliga, men på grund av vidriga förhållanden ändå fruktlösa kamp för att bibehålla i sin ägo sina egna hem, som för de flesta av dem är den enda fasta punkt, som finnes i deras trista liv, skall jag därför nu icke ingå på den sidan av saken, utan jag skall säga ett par ord om tillämpningen av och formen för denna hjälpaktion.

Som kammaren finner har utskottet föreslagit ett belopp av 200,000 kronor, varav 125,000 skulle utgå av lånemedel och 75,000 kronor av skattemedel. Skall man av denna avvägning mellan skattemedel och lånemedel draga den slutsatsen, att låneverksamheten skall handhas så, att staten skall få igen det belopp, som utgöres av lånemedel, då får jag ju säga, att det kommer att uppstå mycket stora svårigheter för att uppnå syftet med detta förslag.

Nu har socialministern ifrågasatt, att länsstyrelsen, vilken ju skall handhava denna verksamhet, skall få rätt att helt eller delvis eftersätta villkoren angående säkerhet för lånen. Med den kännedom, jag har om förhållandena bland egnahemsägarna i stendistriktet, vill jag endast påpeka, att denna rätt för länsstyrelsen snarare måste bli regel vid behandlingen av ansökningarna, därest, som sagt, hjälpaktionen skall få åslyftad verkan. Jag förstår mycket väl socialministerns resonemang härvidlag, som ju utskottet också godkänt, och dessa mina ord få icke på något sätt uppfattas såsom någon anmärkning eller någon kritik. För verkställigheten av det beslut, som jag hoppas att riksdagen nu skall fatta, vore det emellertid önskvärt, om det bleve utsagt, att länsstyrelsen skall handha verksamheten så, att i första hand de skötsamma men nödställda egnahemsägarna, vilkas obestånd härleder sig från oförvårdad arbetslöshet inom stenindustrin, skola erhålla lån för att undgå exekutiva åtgärder på sina egna hem och att kravet på säkerhet för erhållande av lån må bli en andrahands-

Ang. låneunderstöd åt vissa egnahemsägare i Göteborgs och Bohus län.
(Forts.)

fråga. Under förhoppning, att denna sida av verkställigheten av ifrågavarande hjälpaktion kommer att bemärkas, har jag, trots att jag i riksdagens början väckte en motion om att hjälp åt dessa medborgare skulle lämnas i form av anslag till en hjälpfond, icke annat yrkande än om bifall till vad utskottet anfört.

Häruti instämde herr *Mårtensson*.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 8.

Ang. vissa stödåtgärder för den svenska sjöfartenäringen.

Härpå förekom till behandling statsutskottets utlåtande, nr 126, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa stödåtgärder för den svenska sjöfartenäringen.

I en till riksdagen avlåten, den 9 april 1936 dagtecknad proposition, nr 238, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för nämnda dag, föreslagit riksdagen att

dels medgiva, att för lån från rederilånefonden finge, då särskilda omständigheter därtill föranledde, beviljas utsträckning av lånetiden på sådant sätt, att lånet skulle vara till fullo återbetalat, då lånet avsåge anskaffande av nytt fartyg, vid utgången av tolfte året och eljest vid utgången av tionde året från första lyftningsdagen,

dels medgiva, att under tiden till och med den 30 juni 1938 finge från rederilånefonden på i huvudsak av departementschefen förordade villkor utlämnas stödlån till rederiföretag till ett sammanlagt belopp av högst 7.5 miljoner kronor,

dels besluta, att från och med den 1 juli 1936 en särskild lånefond, benämnd statens sekundärlånefond för rederinäringen, skulle inrättas, samt att till denna fond skulle från rederilånefonden överföras ett belopp av 2.5 miljoner kronor,

dels förklara, att i fråga om statens sekundärlånefond för rederinäringen skulle gälla de bestämmelser, vilka funnes intagna i ett vid propositionen fogat förslag till kungörelse i ämnet,

dels ock godkänna ändrad lydelse av § 10 förordningen angående Svenska skeppshypotekskassan i enlighet med ett vid propositionen fogat förslag till förordning i ämnet.

I samband med Kungl. Maj:ts förevarande förslag hade utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta, den ena, nr 420 inom första kammaren av herr *Nordborg m. fl.* och den andra, nr 804, inom andra kammaren av herrar *Ekman* och *Holmgren*, vari föreslagits, att riksdagen måtte antaga de i propositionen framlagda förslagen med den ändring, att räntesatsen för de avsedda stödlånen fastställdes till 3 procent (i stället för 4 procent enligt Kungl. Maj:ts förslag) och för rederilånen till 4 procent (i stället för 4 $\frac{1}{2}$ procent enligt gällande bestämmelser).

Utskottets hemställan innefattade

I. att riksdagen måtte, med avslag å det i motionerna I: 420 och II: 804 framställda yrkandet beträffande räntan å stödlån, bifalla Kungl. Maj:ts förevarande förslag; samt

II. att det i motionerna I: 420 och II: 804 framställda yrkandet om sänkning av räntan å vanliga lån från rederilånefonden icke måtte av riksdagen bifallas.

Ang. vissa stödåtgärder för den svenska sjöfartsnäringsen. (Forts.)

Vid utlåtandet var fogad reservation utan angivet yrkande av herrar *Holmgren* och *Holmström*.

Utskottets hemställan föredrogs. Därvid yttrade:

Herr Holmgren: Herr talman! Sjöfartsnäringsen är ju av en avsevärd betydelse för varje land, som överhuvud taget har sjögränser, men denna betydelse träder inte så bjärt i dagen som vad betydelsen av övriga näringar i ett land i allmänhet gör.

Emellertid tror jag vi alla kunna vara ense om, att därest alla varor, som införas till vårt land, och alla varor, som utföras därifrån, skulle fraktas på svenska fartyg, komme frakterna att stanna inom landet, och det oerhörda belopp de utgöra komme då att oavkortat bidra till en aktiv handelsbalans. Sjöfartsnäringsen har ju, som vi veta, sedan länge kämpat med betydande svårigheter och är i oavvisligt behov av statsmakternas stöd. Detta har också insetts av regeringen, då den framlagt den proposition som vi nu behandla. Men vid sidan av denna proposition föreligger också en motion, en motion, som genom en räntesänkning, avseende såväl stödlånen som rederilånen, vill ge ett ytterligare handtag åt sjöfartsnäringsen. Motionärerna stödja sin uppfattning på den mening, som företrädes av kommerskollegium, den myndighet, som väl måste betraktas såsom den främsta auktoriteten på sjöfartsområdet i vårt land.

Med stöd av en sådan auktoritet som kommerskollegium tillåter jag mig, herr talman, att yrka avslag på utskottets hemställan i vad den rör räntesatserna och bifall till den motion, som väckts i denna fråga av herr *Ekman* och mig.

Herr *Holmström* instämde häruti.

Herr Ekman: Herr talman! I anslutning till den föregående ärade talarens uttalande skall jag be att få yttra några ord.

Som framgår av den kungl. propositionen har departementschefen glädjande nog delat den uppfattning, som kommerskollegium jämte de sakkunniga uttalat såväl beträffande krisläget i stort som angående de stödåtgärder, som här äro föreslagna. Såsom herr *Holmgren* redan påpekat, föreligga emellertid delade meningar beträffande räntesatserna. Jag skall inte upprepa, vad den föregående ärade talaren yttrade. Jag skall endast be att beträffande den form av lån, som heter stödlån, få citera, vad kommerskollegium uttalat, nämligen följande: »Allenast med en så pass låg procentsats som den nämnda kunde de lån, varom här vore fråga, bliva till något verkligt gagn ur här aktuella synpunkter.»

Det är ju för närvarande, som här påpekats och som framgår såväl av motionen som av utskottets uttalande, exceptionellt stora svårigheter, särskilt för trampfarten, och därför hade det varit önskvärt, om Kungl. Maj:t och utskottet hade gått med på den räntesänkning, som vi föreslagit.

Jag skall emellertid inte här uppehålla mig närmare vid denna sak utan vill, på samma gång som jag instämmer i herr *Holmgrens* yrkande, uttala den förhoppningen — för den händelse riksdagen icke skulle anse sig kunna bifalla motionen — att när tidsläget blir annorlunda, d. v. s. när konvertering av utelöpande statslån kommer att företagas, vilket sannolikt, ja, man kan väl säga med visshet kommer att medföra en rätt avsevärd sänkning av medelräntan, Kungl. Maj:t och riksdagen då ville taga frågan under förnyat övervägande och söka få en räntesänkning till stånd.

Herr talman! Jag ber att få instämma i herr *Holmgrens* yrkande.

Ang. vissa stödåtgärder för den svenska sjöfartsnäringen. (Forts.)

Herr **Anderson** i Råstock: Herr talman! I anledning av herr Holmgrens betonande av betydelsen för landet av sjöfartsnäringens blomstrande skall jag för min del nöja mig med att konstatera, att om den saken har utskottet varit fullkomligt enigt.

När man nu i alla fall framställt yrkande om bifall till motionen, som visserligen inte rör hela saken utan endast en ytterligare jämkning nedåt av räntan, skall jag be att kort och gott få deklarerat, att vi här i riksdagen måste se till, att man inte beviljar åt den ena fonden några särskilda favörer jämfört med vad andra kunna erhålla. Skulle det vara så, att det låga ränteläget fortsätter ytterligare några år, måste det ju — och det har också skrivits upprepade gånger ifrån utskottet och till och med ifrån riksgäldsfullmäktige — anses vara riktigt att räntan i fråga om lånefonderna följer medelräntan. Nu vågar jag emellertid inte ställa i utsikt någon större sänkning av räntan genom den 1937 möjliga konverteringen, ty denna avser ett alldeles för litet belopp. Jag minns inte exakt, men jag tror det rör sig om 67 miljoner kronor, och om man skulle lyckas få ned räntan på detta belopp med låt oss säga 1 procent, inverkar det inte så mycket, att man har rättighet att omedelbart vänta en räntesänkning. Men så vitt det går är jag övertygad om, att berättigade önskemål i detta avseende komma att bli tillgodosedda.

Jag hemställer, herr talman, om bifall till utskottets förslag.

Härmed var överläggningen slutad. På av herr talmannen först därå given proposition blev utskottets i punkten I gjorda hemställan av kammaren bifallen.

Vidare framställde herr talmannen i fråga om punkten II propositioner dels på bifall till utskottets däri gjorda hemställan, dels ock på avslag därå samt bifall i stället till de i ämnet väckta motionerna i nu berörd del; och fattade kammaren beslut i enlighet med innehållet i den förra propositionen.

§ 9.

Föredrogs vart för sig:

statsutskottets utlåtande, nr 127, i anledning av väckt motion om broanläggning över Svinesund m. m.; och

bevillningsutskottets betänkande, nr 39, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 17 juni 1932 angående rätt för Konungen att åsätta särskild tullavgift.

Kammaren biföll vad utskotten i nämnda utlåtande och betänkande hemställt.

§ 10.

Vidare föredrogs punktvis statsutskottets utlåtande, nr 128, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag till lotsverket för budgetåret 1936/1937; och biföll kammaren vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

§ 11.

*Ang. vissa
ändringar i
avlönings-
reglementena
för nyregle-
rade verk.*

Härefter förelåg till avgörande statsutskottets utlåtande, nr 129, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa ändringar i gällande avlösningsreglementen för nyreglerade verk jämte i ämnet väckt motion.

I en den 6 mars 1936 dagtecknad proposition, nr 174, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

Ang. vissa ändringar i avlöningsreglementena för nyreglerade verk.
(Forts.)

dels förklara, att de bestämmelser, som innefattades i följande författningsrum, nämligen

4 § och 16 § 1 mom. sista stycket avlöningsreglementet den 22 juni 1921 (nr 451, jfr 1925 nr 270) för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen,

4 § och 17 § 1 mom. sista stycket avlöningsreglementet den 19 juni 1919 (nr 343) för tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk,

4 § och 14 § 1 mom. sista stycket avlöningsreglementet den 9 juni 1922 (nr 379) för befattningshavare vid lots- och fyrstaten,

4 § och 13 § 1 mom. sista stycket avlöningsreglementet den 21 maj 1926 (nr 177) för förste provinsialläkare och provinsialläkare, samt

4 § och 17 § 1 mom. sista stycket avlöningsreglementet den 15 juni 1934 (nr 303) för tjänstemän vid domänverket

skulle från och med den 1 juli 1936 upphöra att gälla;

dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att i nämnda avlöningsreglementen vidtaga de ändringar, som härav föranleddes.

I samband med Kungl. Maj:ts förslag hade utskottet till behandling förehäft en inom andra kammaren av herr *Hansson* i Rubbestad *m. fl.* väckt motion, nr 675, vari, såvitt nu vore i fråga, föreslagits, att Kungl. Maj:ts förevarande proposition icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Utskottets hemställan innefattade, att riksdagen måtte, med avslag å motionen II: 675 i här förevarande del, bifalla Kungl. Maj:ts förslag.

Reservation hade emellertid avgivits av herrar *Alexander Nilsson*, *Tham*, *Strindlund*, *Svensson* i Grönvik och *Olsson* i Staxäng, vilka ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, med bifall till ovanberörda motion i här förevarande del, avslå Kungl. Maj:ts förslag.

Efter föredragning av utskottets hemställan, yttrade:

Herr **Gustafsson** i Lekåsa: Herr talman! Då jag och mina medmotionärer i motion nr 675 yrkat avslag på Kungl. Maj:ts proposition nr 174, ha vi gjort det med anledning av den på här ifrågavarande område igångsatta utredningen. Jag hoppas också, att utredningen snart kommer att resultera i ett förslag, så att vi slippa att årligen återse dessa extra tillägg.

Jag skall inte nu gå in på frågan i hela dess vidd utan ber, herr talman, att få yrka avslag på statsutskottets förslag och bifall till den av herr Nilsson i Fredriksfält *m. fl.* avgivna reservationen.

Herr **Strindlund**: Herr talman! Föreliggande utlåtande rör ändring i gällande avlöningsreglemente i tre olika avseenden, nämligen

- 1) Borttagande av bestämmelserna om tvångsvis meddelad tjänstledighet,
- 2) Avlöning under sjukdom, som står i samband med havandeskap eller barnsbröd samt
- 3) Avlöning under ledighet för havandeskap.

Detta uppdrag har kommit från befolkningskommissionen, men det dråpliga är, att de verk och myndigheter, som haft att yttra sig däröver, knappast ha kunnat konstatera, att det föreligger något aktuellt behov av de föreslagna ändringarna. De yttranden, som avgivits, ha snarare gått i motsatt riktning. I varje fall kan man läsa ut, att man är ganska ense om, att detta ärende

Ang. vissa ändringar i avlöningsreglementena för nyreglerade verk.
(Forts)

kan anstå, tills den igångsatta allmänna avlöningsrevisionen, där det närmast hör hemma, blivit verkställd. Å andra sidan bör man observera, att det, såvitt jag förstår, här huvudsakligen gäller de gifta kvinnor, som ha statstjänst. Den frågan har mycket diskuterats här i riksdagen, om det överhuvud taget är lämpligt, i synnerhet under tider, då arbetslöshet råder, att både mannen och hustrun skall kunna ha statsanställning. Då även detta spörsmål är under utredning anser jag, att man mycket väl kan vänta med att taga ståndpunkt till föreliggande frågor till dess de pågående utredningarna hunnit fullbordas.

Detta är den huvudsakliga motiveringen för den reservation, som avgivits och bifogats utskottets utlåtande och till vilken jag, herr talman, yrkar bifall.

I detta anförande instämde herrar *Olsson* i Staxäng, *Nyblom*, förste vice talmannen *Magnusson*, *Werner* i Höjen och *Beck*.

Herr Jansson: Herr talman! De skäl, som av reservanterna framhållits för avslag, kunna ju befinnas vara rätt plausibla, och de bruka ju ofta användas av statsutskottet. Innan man använder dessa skäl för ett avslag, bör man emellertid undersöka, huruvida de framställda yrkandena på något sätt föregripa en pågående eller beslutad utrednings resultat. Ingen har kunnat påvisa, att det förslag, som från Kungl. Maj:ts sida föreligger, kommer att föregripa en kommande löneroglering eller omarbetning av respektive löneplaner, och det är ur den synpunkten vi sett frågan. Då har jag ansett, att om det här gäller en rättfärdighetssak och den ifrågasatta ändringen är sakligt befogad, finns det ingen som helst anledning att nu vägra bifall till Kungl. Maj:ts förslag. På dessa skäl ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Fröken Wellin: Herr talman! Jag måste instämma i vad den föregående ärade talaren sade, att de av utskottet förordade ändringarna icke kunna föregripa den utredning, som är beslutad. Skulle så vara, att denna utredning mot all förmodan skulle resultera i ett undanskjutande ur statstjänst av gifta kvinnor, då förfaller ju detta förslag utan vidare. Men då jag inte tror, att den kommer att få den utgången, utan tvärt om, att det kommer att bli status quo även efter utredningen i fråga om de gifta kvinnornas anställning i statstjänst, måste jag i likhet med herr Jansson säga, att billighets- och rättfärdighetsskäl tala för ett bifall till statsutskottets förslag, till vilket jag, herr talman, ber att få ansluta mig.

Herr Strindlund: Herr talman! Tredje avdelningens ärade ordförande gjorde gällande, att utskottets förslag icke i någon mån föregriper en viss utredning. Jag vet inte, om man med bestämdhet kan påstå att så är fallet. Jag ber att få hänvisa till departementschefens eget uttalande på sid. 9, där han tar upp en principfråga och citerar den ståndpunkt framlidne statsrådet Thorsson angivit i denna sak, nämligen att den skall handhas uteslutande med hänsyn till och i sträng överensstämmelse med vad statens eget intresse kräver. I propositionen föreslås en uppmjukning, varvid hänsyn skall tagas jämväl till vissa andra förhållanden, vilket jag icke anser riktigt, och jag påstår, att riksdagen genom ståndpunktstagandet i denna principfråga i viss mån föregriper den utredning, som pågår, om beslut fattas i enlighet med utskottets förevarande förslag.

Häruti instämde herr *Gustafsson* i Lekåsa.

Ang. ändrad lydelse av § 44 regeringsformen och § 5 successionsordningen.
(Forts.)

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet **Wigforss**: Herr talman! Eftersom det uppkommit en diskussion om, huruvida detta förslag skulle kunna föregripa några utredningar, tror jag man får instämma med fröken Wellin, att i den mån föregriper det att man förutsätter, att gifta kvinnor fortfarande skola få finnas i statstjänst. Om utredningen skulle komma till det resultatet, att man utesluter de gifta kvinnorna, faller denna ändring bort, och den välvilja, som nu visas de gifta kvinnorna, försvinner samtidigt. Herrarna behöva således inte vara så rädda för det. Saken är inte stor, men det skulle vara en handling av verklig ovänlighet, skulle jag vilja säga, emot de kvinnliga befattningshavarna, om man här av sådana formella skäl ginge emot en önskan, som praktiskt taget enhälligt förordats av alla hörda myndigheter.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till den vid utlåtandet fogade reservationen; och biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 12.

Vid härpå skedd föredragning av statsutskottets utlåtande, nr 130, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under sjätte huvudtiteln gjorda framställning om anslag till bidrag till byggande av broar jämte två i ämnet väckta motioner erhöles på begäran ordet av *Ang. bidrag till byggande av broar.*

Herr Nilsson i Antnäs, som yttrade: Herr talman! Vi, en del riksdagsmän från Norrbottens och Västernorrlands län, ha på denna punkt väckt en motion, vari vi yrkat höjning av här ifrågavarande anslag med 1 miljon kronor. Statsutskottet har tillmötesgått oss så långt, att det tillstyrkt en ökning av anslaget med $\frac{1}{2}$ miljon. Vi äro naturligtvis ytterst tacksamma för detta tillmötesgående, men det torde förhålla sig så, att det ordinarie anslag, som riksdagen årligen beviljar, kommer att åtgå, ja kanske knappt räcka till för de reparationer och nybyggnader av en hel del smärre broförbindelser, som äro av behovet påkallade. För egen del är jag fullt övertygad om att saken ligger så till. Vidare äro två brobyggen ifrågasatta, vilka komma att sluka större summor än dem riksdagen årligen beviljar, och om det inte blir särskilt anslag för dessa, torde vi få vänta alltför länge, innan dessa trängande behov kunna avhjälpas.

Jag har begärt ordet, herr talman, för att framföra en vädjan till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet, att han ville så vitt möjligt till nästa år framlägga en proposition, vari han begär särskilt anslag för dessa brobyggen över Luleälv vid Luleå och över Ängermanälven invid Sandö. Jag vädjar som sagt till statsrådet att ha detta i åtanke, och jag gör det så mycket mer som jag ser av hans uttalande till statsrådsprotokollet, att han själv varit inne på den tanken. Statsrådet yttrar nämligen: »Skulle fråga uppstå om statsbidrag till särskilda brobyggen av den ekonomiska storleksordning, som i det föregående omnämnts, synes rimligen dylikt ärende böra i sin helhet bringas inför riksdagens prövning.» Jag hoppas och ber, att så får ske till nästa riksdag.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 13.

Härefter föredrogs statsutskottets utlåtande, nr 131, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till vissa byggnadsarbeten vid statens sin-

nessjukhus jämte i ämnet väckta motioner; och blev utskottets däri gjorda hemställan av kammaren bifallen.

§ 14.

Ang. Linköpings stads placering i dyrortshänseende. Därefter i ordningen var å föredragningslistan uppfört statsutskottets utlåtande, nr 132, i anledning av väckta motioner om viss retroaktiv tillämpning av beslut rörande Linköpings stads placering i dyrortshänseende.

I två likalydande motioner, väckta den ena, nr 197, inom första kammaren av friherre *Lagerfelt* och den andra, nr 540, inom andra kammaren av herr *Jacobsson m. fl.*, hade föreslagits, att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att till de statstjänstemän, som under tiden 1 april 1931—30 juni 1933 varit placerade i Linköpings stad och på vilka socialstyrelsens dyrortsgruppering vore tillämplig, utbetala skillnaden i lön och dyrortstillägg mellan D- och E-ort.

Utskottet hemställde, att förevarande motioner icke måtte vinna riksdagens bifall.

Vid utlåtandet var fogad reservation av herrar *Oscar Olsson, N. J. Martin Svensson, Bergström, Bäcklund, Anderson* i Råstock, andre vice talmannen *Jeppsson, Ward, Aronson* och *Olsson* i Staxäng, vilka ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, med bifall till de i ämnet väckta motionerna, bemyndiga Kungl. Maj:t att till de statstjänstemän, som under tiden 1 april 1931—30 juni 1933 varit placerade i Linköpings stad och på vilka socialstyrelsens dyrortsgruppering vore tillämplig, utbetala skillnaden i lön mellan D- och E-ort.

Sedan utskottets hemställan föredragits, anförde:

Herr Holmgren: Herr talman! De skäl reservanterna här andragit för sin ståndpunkt synas mig tala för sig själva fullt tillräckligt. När därtill kommer, såsom det anföres i motionen, att befattningshavare i det intill Linköping liggande Malmslätt vunnit rättelse med retroaktiv verkan i enahanda missförhållande, synes mig saken klar. Min ståndpunkt är i varje fall given. Hade jag varit närvarande i utskottet, när frågan behandlades, hade mitt namn kommit att stå bland reservanternas.

Herr talman! Jag ber att få yrka avslag på utskottets hemställan och bifall till den vid utlåtandet fogade reservationen.

I detta yttrande instämde herrar *Olsson* i Staxäng, *Magnusson* i Skövde, *Sjögren, Aronson, Anderson* i Norrköping och *Skoglund*.

Herr Jacobsson: Herr talman! I den fråga, som behandlas i förevarande utskottsutlåtande, möter kammaren en gammal bekant från åren 1934 och 1935. Innan jag går in på frågans riksdagshistoria, ber jag att med några korta ord få rekapitulera själva sakfrågan.

Det förhåller sig, som var och en vet, på det sättet, att statstjänarna åtnjuta lön med hänsyn tagen till på resp. tjänstgöringsorter rådande dyrhetsförhållanden i fråga om levnadskostnader. Enligt gällande avlöningsbestämmelser delas orterna i riket upp i sju olika grupper, från och med A., som är den lägsta gruppen, till och med G., som är den högsta eller dyraste. Till grund för denna dyrortsgruppering ligga genom socialstyrelsens försorg verkställda utredningar angående levnadskostnaderna i orterna. Tid efter annan — tidsintervallerna äro omkring 5 år — låter socialstyrelsen företaga en omprövning

Ang. Linköpings stads placering i dyrortshänseende. (Forts.)
och föreslår Kungl. Maj:t de förändringar i ortsgrupperingen, vartill omprövningen kan giva anledning. Författningsenligt skall denna prövning omfatta alla i förteckningen upptagna orter och verkställas för samtliga orter på en gång. Förändring i grupperingen under löpande period på grund av under denna inträffande växlingar är icke avsedd att äga rum. Under löpande period må levnadskostnaderna variera hur mycket som helst, stiga eller sjunka, utan att det spelar någon roll för dyrortsgrupperingen. Orten kvarstår likväl i sin grupp till nästa gruppering. Annorlunda ställer det sig givetvis, om fel kan påvisas vara begånget vid grupperingstillfället, då på besvärsvägen justeringen under löpande period kan åstadkommas. I så fall bör givetvis justeringen omfatta hela ifrågavarande period, d. v. s. givas retroaktiv verkan. Vad jag önskar särskilt understryka är, att förändring i gruppering med giltighet från tidpunkt under löpande period icke finner någon som helst grund i gällande författningar.

Jag kommer så till det speciella, nu förevarande fallet beträffande Linköpings stad. Denna ort placerades år 1925 i ortsgrupp E och kvarstod där till den 1 april 1931, då den nedflyttades till grupp D — med ty åtföljande löne-minskning för de berörda statsanställda. Dessa kunde icke förstå anledningen till nedflyttningen, ty man hade icke märkt någon som helst förändring i levnadskostnaderna. Man igångsatte då på eget initiativ en undersökning av förhållandena och fann därvid, att avsevärda felaktigheter vidlåde de primäruppgifter, som legat till grund för socialstyrelsens förslag till nedflyttning av Linköping. Man fann sålunda, att hyresbeloppen i ett stort antal fall hade uppgivits felaktigt på så sätt, att endast själva hyran angivits, under det att vid sidan av hyran utgående avgifter för kallvatten, sotning, ytterbelysning ävensom hämningsavgifter icke uppgivits.

Dessa upptäckta felaktigheter voro av den omfattningen, att man ansåg, att de hade kunnat föranleda nedflyttningen, och i anledning därav anförde statstjänarna besvär däröver. På grund härav föranstaltade sedan socialstyrelsen om en undersökning, därvid man fann, att de påtalade felaktigheterna verkligen förelågo. I den rapport, som utredningsmännen avgåvo till socialstyrelsen, heter det bl. a.: »Undertecknade, Häger, t. f. kronokassör i Linköping, och Örtengren, kungl. socialstyrelsens ombud i Linköping, hava, efter underhand erhållet uppdrag, låtit verkställa undersökning för att få uttrönt, huruvida och om möjligt i vilken omfattning hyresvärdar i Linköping underlåtit att vid bostadsräkningen år 1928 uppgiva som hyra de extra avgifter för kallvatten, sotning, ytterbelysning ävensom hämningsavgifter, som de av hyresgästerna uppburit.» Man anförde vidare i denna rapport, »att hyresvärdarna i omhandlade hänseende gjort sig skyldiga till stora felaktigheter, särskilt i fråga om extra avgifter för kallvattenförbrukning.» I ett enda kvarter, kvarteret Blandaren, med 50 lägenheter uthyrda i allmänna marknaden, fann man, att endast beträffande 22 av de 50 lägenheterna de extra avgifterna medtagits vid bostadsräkningen. »För 28 st.», säga utredningsmännen, »hava enligt hyresvärdarnas egna uppgifter utgått vissa extra avgifter, vilka rätteligen bort läggas till hyresbeloppen, men har så till synes av misstag icke skett». Och utredningsmännen avsluta sin rapport med följande uttalande: »Det nu påtalade, för denna stad kanske säregna förhållandet synes hava förbisett av den av stadsfullmäktige tillsatta hyresgranskningskommittén.» Besvär, påminnelser och utredningar togo sin rundliga tid, och när ärendet slutligen var färdigutrett, hade man kommit fram till juni 1933, då Kungl. Maj:t fattade beslut i saken och återflyttade Linköping till den grupp, som staden förut tillhört, från och med nästföljande månad eller från och med den 1 juli 1933. Då hade emellertid hela nio kvartal hunnit förflyta, sedan den felaktiga nedflytt-

Ang. Linköpings stads placering i dyrortshänseende. (Forts.)
ningen trädde i kraft, och under den tiden hade alltså de statsanställda fått uppbära en lön per månad, som var lägre än den de bevisligen varit berättigade till.

Det är alltså denna sak det gäller för riksdagen att försöka rätta till. Det anses nämligen icke falla inom Kungl. Maj:ts befogenhet att giva ett sådant beslut retroaktiv verkan. Naturligtvis kunde man tänka sig en kungl. proposition även i ett ärende av denna natur, men någon framställning därom gjordes icke till Kungl. Maj:t, emedan ett precedensfall pekade hän mot motionsvägen.

Vid 1934 års riksdag väcktes sålunda en motion av ungefär samma innehåll som den nu föreliggande. Utskottet avstyrkte då, huvudsakligen av det skälet, att frågan icke prövats i administrativ ordning, och frågan föll. För att försöka åstadkomma den prövning i administrativ ordning, som utskottet efterlyste, gjorde herr Karlsson i Vadstena och jag en framställning till Kungl. Maj:t om sådan prövning. Självfallet måste denna framställning utmyнна i en anhållan om retroaktiv tillämpning, trots att dylikt beslut icke anses falla inom ramen för Kungl. Maj:ts befogenhet. En framställning till Kungl. Maj:t lär nämligen icke kunna utmyнна i allenast en begäran om administrativ prövning. Kungl. Maj:t hörde nu såväl socialstyrelsen som statskontoret. Ingen av dessa båda institutioner motsatte sig saken. Som väntat var avslag Kungl. Maj:t framställningen, men syftet med densamma, den administrativa prövningen, var likväl vunnet, och frågan förelades 1935 års riksdag i en ny motion.

Vad hände då? Jo, då avstyrkte statsutskottet med hänvisning till Kungl. Maj:ts avslag. »Kungl. Maj:t har icke funnit skäl bifalla en i frågan gjord framställning», skrev utskottet, såsom vi se citerat på sidan 3 i nu föreliggande utskottsutlåtande. Detta är felaktigt, ty så har Kungl. Maj:t icke sagt. Kungl. Maj:t använder som bekant olika resolutionsformuleringar. Om Kungl. Maj:t ansett sig ha befogenhet att avgöra frågan och velat göra detta i negativ riktning, torde någon av följande formuleringar ha kommit till användning: »Kungl. Maj:t finner icke skäl bifalla ansökningen» eller »Kungl. Maj:t finner ansökningen icke kunna bifallas» eller »Kungl. Maj:t finner ansökningen icke förtjäna avseende». Så hette det emellertid icke, utan man begagnade sig av en neutral formulering: »Kungl. Maj:t finner ansökningen icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd», en formulering av vilken alltså icke framgår, att Kungl. Maj:t företagit en skälighetsprövning. Att sådan prövning icke heller företagits styrkes av det prejudicerande Malmslättsfallet. Också i det fallet, vilket är helt analogt med det föreliggande, hade framställning gjorts till Kungl. Maj:t, som prövade frågan i administrativ ordning och avslag framställningen, varefter 1930 års riksdag i anledning av väckt motion bemyndigade Kungl. Maj:t att retroaktivt utbetala löneskillnaden.

Då vi nu i år vågat återkomma med denna motion — den är undertecknad utom av huvudmotionären av representanter för högern, folkpartiet, bondeförbundet och socialdemokraterna — ha vi gjort det därför att ytterligare bevisning för skäligheten i framställningen framkommit. Gränstalen för ortsgrupp E, den grupp sålunda, som Linköping tillhör, äro 1111 och 1170. På grund av hysesgranskningskommitténs ofrivilliga förbiseende kom Linköping vid 1931 års ortsgruppering ned i indextalet 1108, alltså tre enheter under minimigränsen, och sänktes till närmast lägre grupp. Efter den undersökning, som företogs i anledning av besvären, kom staden upp i indextalet 1116, alltså 5 enheter över minimigränsen. Det är härvidlag också att märka, att undersökningen måste göras i form av stickprovsgranskning, därför att utredningsmännen endast hade några få dagar på sig för sin utredning.

Ang. Linköpings stads placering i dyrortshänseende. (Forts.)

Emellertid ägde 1935 en ny allmän ortsguppering rum. Linköping kom därvid upp i indextalet 1151, alltså allenast 19 enheter under den övre gränsen. En sådan stegring kan ju icke vara motiverad allenast av levnadskostnadernas fördyring utan måste ha sin orsak i ett större hänsynstagande vid detta tillfälle till de påtalade tidigare »för Linköpings stad kanske säregna förhållandena», som utredningsmännen uttryckte sig. Nu säger utskottet, att detta icke är något som helst skäl för ett bifall till motionen. Nej, naturligtvis är det intet skäl av formellt vägande natur — det framhålla också reservanternas — men sätter man sig in i saken och jämför höjningen med medelindex, måste man i alla fall säga, att det ligger åtskilligt däri.

När man jämför statsutskottets utlåtanden från 1934, 1935 och 1936 med varandra, blir man en smula förbluffad över variationen i de skäl, som utskottet, enkannerligen dess tredje avdelning, anför för sitt avstyrkande. Första året anförde man, att prövningen i administrativ ordning saknades. Andra året var det Kungl. Maj:ts avslag man hänvisade till, ett avslag, vars ringa betydelse jag här redogjort för. Nu, tredje året, anför man, att »den omständigheten, att Kungl. Maj:t medgivit uppflyttning av Linköpings stad till E-ort från och med den 1 juli 1933, icke i och för sig utgör skäl för retroaktiv utbetalning av löneskillnaden för den tid staden varit placerad som D-ort». Jag ber även beträffande det sista skälet få hänvisa till vad jag nyss anförde angående det för gällande författningar främmande i att under löpande period flytta en ort från en ortsgrupp till en annan utan att beslutet gives retroaktiv verkan och giltighet för hela perioden.

Linköping har nu sedan den 1 oktober 1925 stått i ortsgruppen E med undantag för tiden 1 april 1931—1 juli 1933, under vilken tid staden på grund av bevisligen föreliggande förbiseende kom att tillhöra en lägre ortsgrupp. Det är den gluggen det nu gäller att täppa till. Det är inte fråga om att riksdagen skall lägga sig i dyrortsgupperingen. Den saken bör Kungl. Maj:t jämte socialstyrelsen ensam sköta om. Det är endast fråga om fullbordandet av en rättsskipning, som Kungl. Maj:t påbörjat men av formella skäl ej kunnat fullfölja.

Till slut kan jag inte underlåta att erinra om att år 1934 fem statsutskottsledamöter reserverade sig till förmån för motionen, att år 1935 antalet var åtta och att det nu är nio, med herr Holmgren alltså tio. Under alla dessa tre år ha inte mindre än sexton statsutskottsledamöter sammanlagt reserverat sig till förmån för motionerna, men tyvärr aldrig på en och samma gång. Vid föregående års votering i kammaren föllo 63 röster till förmån för motionen och 78 däremot. Jag hoppas, att tiden nu är mogen, och i den förhoppningen ber jag att få yrka avslag på utskottets hemställan och bifall till den av herr Oscar Olsson m. fl. avgivna, vid utskottets utlåtande fogade reservationen.

Under detta anförande hade herr andre vice talmannen övertagit ledningen av kammarens förhandlingar.

Herr Strindlund: Herr talman! Denna fråga är, som sagt, en gammal bekant. Det är inte mindre än tre gånger vi behandlat den i riksdagen, och dessutom har den prövats i vanlig ordning av socialstyrelsen samt efter överklagande av Kungl. Maj:t. Jag kan inte finna, att några egentligen nya skäl framhållits i år. I anledning härav och då icke ens socialstyrelsen har erkänt det av herr Jacobsson anförda skälet för en retroaktiv utbetalning ha vi icke ansett oss kunna annat än vidbliva den uppfattning vi uttalat vid såväl 1934 som 1935 års riksdag. Jag ber därför att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Ang. Linköpings stads placering i dyrortshänseende. (Forts.)

Herr **Anderson** i Råstock: Herr talman! Om man läser igenom detta utlåtande kan man inte undgå att finna, att den utskottsavdelning, som handlagt ärendet, denna gång tagit med betydligt större allvar på saken än tidigare. Man behöver bara kasta en blick på utlåtandena från tidigare år och detta utlåtande för att finna, att sanningen är på marsch. Jag vill bara konstatera, att då herr Strindlund säger, att några nya skäl icke äro anförda, detta icke betyder, att de skäl, som äro anförda, icke äro riktiga. Jag drar den slutsatsen, att man så småningom kommer att se saken sådan den är. Tack vare felaktigheter i systemet ha åtskilliga statstjänare kommit att lida ekonomisk skada, och det kan inte vara någon ursäkt, att en eller två instanser bedömt saken oriktigt och avslagit yrkande om rättelse. Och jag kan säga, att till och med inom tredje avdelningen av statsutskottet har det blivit en rämna i år, i det att en av de ledamöter, som tidigare ansett, att det inte går för sig att göra en retroaktiv utbetalning, när han ytterligare tänkt på saken, ansett motionärernas krav vara berättigat. Jag har, herr talman, inte någon anledning att bidra till att göra saken till föremål för en lång debatt. Jag anser yrkandet rättvist, och det är tillräckligt för mig. Därför yrkar jag avslag på utskottets hemställan och bifall till reservationen.

Med herr Anderson i Råstock förenade sig herrar *Eriksson* i Stockholm och *Lovén*.

Herr **Strindlund**: Herr talman! Jag skulle inte ha förlängt debatten, om det inte varit en passus i den siste ärade talarens anförande, som jag anser mig böra i någon mån bemöta. Han påstod, att man behövde bara kasta en blick på utlåtandet för att komma underfund med att avdelningen tagit mycket allvarligare på frågan i år än förut. Jag vill då uttala, att vi inom avdelningen under alla åren nedlagt ett otroligt arbete på den förberedande behandlingen av dessa motioner. Vi ha inte bara vid varje behandling haft akten uppe på avdelningen, utan första gången hade vi dessutom i utskottet en särskilt tillkallad sakkunnig från socialstyrelsen för att informera oss i frågan. Vi ha alltid tagit mycket allvarligt på saken. Då vi i år refererat akten, är det därför att vi trott, att detta referat ensamt skulle vara tillräckligt stöd för vår ståndpunkt, så att vi skulle slippa att vidare diskutera frågan. Jag vidhåller mitt yrkande.

Herr **Persson** i Tidaholm: Herr talman! Det kanske förhåller sig så som herr Anderson i Råstock anförde, att avdelningen behandlat denna fråga ganska ingående. Jag vill dock säga, att det för mig avgörande i frågan varit det faktum, att inom andra grenar, inom det enskilda näringslivet, det brukar vara så, att man får böja sig för det faktum, att vid rättelse av ett sådant missförhållande som detta man inte brukar få retroaktiv tillämpning. Man kan göra sig den frågan, hur det skulle ha gått, om vederbörande befattningshavare hade blivit fel behandlade på det sättet, att de hade fått för mycket i stället för för litet. Skulle vederbörande då ha varit återbetalningsskyldiga till statsverket? Inom industrien, där vi ha kollektivavtal, brukar det vara så, att vi få böja oss för en däri intagen bestämmelse och att först när rättsfrågan är löst en ändring träder i tillämpning. Herr Jacobsson anförde, att riksdagen här skall fullborda en rättsskipning. Jag har den uppfattningen, att riksdagen inte är lämpligt forum för fullbordandet av en sådan rättsskipning. Jag ber, herr förste vice talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

I detta anförande, under vilket herr förste vice talmannen övertagit ledningen av förhandlingarna, instämde herr *Norling*.

Ang. Linköpings stads placering i dyrortshänsende. (Forts.)

Herr **Ward**: Herr talman! Det är uppenbart, att det kräves en viss självövertinnelse från statsutskottsmajoritetens sida för att ändra uppfattning i föreliggande fråga. Man måste också ge statsutskottsmajoriteten en honnör för att den varit angelägen om att mera utförligt utreda föreliggande ärende än tidigare skett. Men mot bakgrunden av denna utredning har man anledning förvåna sig över att utskottsmajoriteten har kunnat vidhålla det yrkande, som tidigare framkommit. Det synes mig, att alla, som uppmärksamt läst utskottets utlåtande, måste få samma intryck, nämligen att genom vad utskottet framhållit har det med tillräcklig skärpa styrkts, att vad befattningshavarna i Linköping önska är fullt motiverat. Till yttermera visso ha vi nu här av herr Jacobsson fått en redogörelse för ärendets gång och de omständigheter, som på sin tid föranledde stadens nedflyttande. På grundvalen av dessa sakuppgifter bör man nu, synes det mig, kunna biträda reservanternas förslag.

Jag har inte tagit till orda i saken därför att här föreligger ett speciellt ordsintresse, som vi östgötarepresentanter borde vara angelägna att bevaka. Jag betraktar inte saken som ett ordsintresse utan som en rättsfråga, och jag anser, att riksdagen bör vara angelägen att lösa frågan i överensstämmelse med vad reservanterna föreslagit.

Herr Strindlund nämnde, att enligt hans mening ingenting hade inträffat, som kunde förmå honom och hans meningsfränder att ändra ståndpunkt i frågan. Det framgår emellertid av det utlåtande, som herr Strindlund själv biträtt, att socialstyrelsen efter det att frågan bragts på tal kommit till den uppfattningen, att det inte längre finnes någon anledning att motsätta sig de förslag om retroaktivitet, som reservanterna stannat för. Socialstyrelsen framhåller nämligen — såsom det förut är erinrat om — i sitt yttrande bland annat följande: »Enär Kungl. Maj:ts beslut att från och med den 1 juli 1933 uppflytta Linköpings stad från ortsgrupp D till grupp E icke motiveras med några efter 1931 inträdda förändringar i fråga om levnadskostnaderna inom staden, utan grundats på hänsynstagande till vissa omständigheter, vilka torde hava gjort sig gällande redan vid tidpunkten för fastställande av den nuvarande dyrortsgrupperingen, finner styrelsen ur de synpunkter styrelsen vid dyrortsgrupperingarna har att företräda icke anledning avstyrka bifall till den nu gjorda framställningen om retroaktiv tillämpning för Linköpings del av placeringen i grupp E.» Man måste av detta yttrande draga den slutsatsen, att om också inte de uppgifter, som lågo till grund för nedflyttningen, ansetts vara direkt felaktiga, vissa omständigheter dock funnos, som kunde framkalla tvivel om det lämpliga och rättfärdiga i att flytta ned staden. Följaktligen tala alla skäl för bifall till reservationen, och jag ber, herr talman, att få förena mig med dem, som yrkat bifall till denna.

Herr **Lovén**: Herr talman! Blott ett par ord med anledning av herr Perssons i Tidaholm anförande. Han säger, att de industrianställda få nöja sig med att få rättelse då något fel begås, men att de aldrig få sådan med retroaktiv verkan. Men om herr Persson i Tidaholm vill granska arbetsdomstolens domar, skall han finna, att denna domstol avkunnar en mängd domar, som få retroaktiv verkan åtminstone från det att saken blivit påtalad. Förhållandet är detsamma vid intressekonflikter vid vanliga domstolar. Det kan taga lång tid, innan domen faller, men sedan kommer den alltid att gälla för hela den tid, varunder konflikten rått, för den händelse domstolen går klaganden till mötes. Det är sålunda inte lämpligt att draga upp en jämförelse med de industrianställda, och i varje fall bör inte staten, som herr Persson i Tidaholm

Ang. Linköpings stads placering i dyrortshänseende. (Forts.)
själv anser bör vara en mönsterarbetsgivare, taga exempel från fall, som varit mycket sämre. Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr **Persson** i Tidaholm: Jag ber endast att i anledning av herr Lovéns anförande få säga, att om det är så, att detta är en rättsfråga, så är icke riksdagen något lämpligt forum för att avgöra saken, utan då är det en annan instans, som befattningshavarna ha att vända sig till.

Herr **Strindlund**: Herr talman! Jag tillåter mig att säga några ord i anledning av herr Perssons i Tidaholm yttrande. Då han citerade socialstyrelsens senaste yttrande och anförde, att socialstyrelsen inte motsatt sig denna retroaktiva utbetalning, så vill jag säga, att detta senare yttrande från socialstyrelsen kan inte komma i sin rätta belysning, med mindre man erinrar sig, att socialstyrelsen i oktober 1932, då styrelsen hade att yttra sig över den framställning, som gjorts av de statsanställda i Linköping, avstyrkte den ifrågasatta uppflyttningen. Har man detta klart för sig, så läser man också det senare yttrandet av socialstyrelsen, som det bör läsas.

Herr andre vice talmannen **Jeppsson**: Herr talman! Då herr Persson i Tidaholm nyss i sitt anförande såsom skäl för sitt ståndpunktstagande i den fråga vi nu diskutera androg, att det är en rättsfråga och att riksdagen inte skall taga ställning till en sådan, vilken skall avgöras i annan ordning, vill jag säga det, att då ärendet i alla fall förts inför riksdagens forum, har riksdagen inte bara rätt utan även skyldighet att pröva ärendet och taga ställning till detsamma. Då jag, herr talman, tillhör dem, som stå antecknade såsom reservanter i detta betänkande, vill jag säga att då jag inte kunnat dela den mening, som herr Persson i Tidaholm ville göra gällande, nämligen att riksdagen inte bör taga ställning till detta spörsmål, har den synpunkten för mig varit avgörande, att en enskild arbetsgivare, som vill uppträda på humant sätt i varje fall, knappast skulle kunna handla annorlunda än i enlighet med motionärernas hemställan. Och då jag anser, att staten bör vara mönsterarbetsgivare så långt möjligt är och i varje fall inte uppträda på sådant sätt, att den behandlar sina anställda sämre än en enskild, human arbetsgivare, har jag på grund av den utredning av saken, som gjorts av motionärerna och av andra, anslutit mig till reservationen. Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till den av herr Oscar Olsson m. fl. avgivna, vid utlåtandet fogade reservationen.

Herr *Åqvist* instämde häruti.

Herr **Strindlund**: Herr talman! Det herr Jeppsson sist yttrade kom ju inte så överraskande, då jag ser honom bland reservanterna, men mera överraskande är, att finna herr Jeppsson bland dessa, ty såvitt jag kan erinra mig har herr Jeppsson i annat sammanhang haft tillfälle pröva stadens placering i dyrortsgrupp, vid det tillfälle nämligen då finansministern Hamrin, kanske efter samråd med kommunikationsministern, fattade beslut i ärendet. Ett annat statsråd, nämligen herr Wigforss, är det som flyttat upp denna stad i fråga om dyrortsplacering och även prövat, om det kunde bli retroaktiv tillämpning eller ej. Jag har alltså stöd jämväl av honom och anser mig därför böra vidbliva den ståndpunkt, jag intagit.

Herr andre vice talmannen **Jeppsson**: Herr talman! Då herr Strindlund säger, att jag har i annat sammanhang haft tillfälle att taga ställning till frå-

Ang. Linköpings stads placering i dyrortshänseende. (Forts.)

gan, och då han möjligen avser det avgörande, som träffats av den regering, som jag en gång tillhörde, och att jag som ledamot av denna regering hade tillfälle att taga ställning till frågan, beror detta hans antagande på, att han inte ännu har tillräcklig kännedom om hur dylika ärenden beredas och avgöras i regeringen.

Överläggningen förklarades härmed avslutad. Herr förste vice talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till den vid utlåtandet fogade reservationen; och fann herr förste vice talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Votering begärdes likväl av herr Holmgren, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 132, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid utskottets berörda utlåtande fogade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av upprensingsförfarandet.

Herr förste vice talmannen tillkännagav, att han funne tvekan kunna råda om omröstningens resultat, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 74 ja och 96 nej, varjämte 23 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit den vid utlåtandet fogade reservationen.

§ 15.

Vidare föredrogs vart för sig statsutskottets utlåtande och memorial:

nr 133, i anledning av väckt motion om statsbidrag till handelshögskolan i Göteborg; och

nr 135, om anvisande av de i regeringsformens 63 § föreskrivna kreditivsummor.

Kammaren biföll vad utskottet i nämnda utlåtande och memorial hemställt.

§ 16.

Härpå upptogs till behandling statsutskottets utlåtande, nr 137, i anledning av väckta motioner angående fortsatt elektrifiering av statsbanorna.

Ang. fortsatt elektrifiering av statsbanorna.

I två likalydande motioner, väckta, den ena, nr 182, inom första kammaren av herr *Frändén m. fl.* och den andra, nr 404, inom andra kammaren av herr *Hage m. fl.*, hade hemställts, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t ville, på sätt i motionerna antytts, låta verkställa och helst till 1937 års riksdag framlägga en grundlig och allsidig utredning om lämpligheten av en fortsatt elektrifiering av statsbanorna, syftande till införande av elektrisk drift å de hittills icke elektrifierade norrländska huvudlinjerna och eventuellt även bilinjerna.

Andra kammarens protokoll 1936. Nr 39.

Ang. fortsatt elektrifiering av statsbanorna. (Forts.)

Vidare hade i två likalydande motioner, väckta, den ena, nr 39, inom första kammaren av herr *Sanne m. fl.* och den andra, nr 128, inom andra kammaren av herr *Osberg m. fl.*, hemställts, att riksdagen måtte besluta elektrifiera Bohusbanan å sträckan Göteborg—Dingle och till ändamålet anvisa för budgetåret 1936/1937 ett reservationsanslag av 8,500,000 kronor samt i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta genom järnvägsstyrelsen undersöka och kostnadsberäkna återstående delen av banan från Dingle till Strömstad för elektrifiering i så god tid, att förslaget kunde föreläggas 1937 års riksdag.

Härjämte hade i två likalydande motioner, väckta, den ena, nr 64, inom första kammaren av herrar *J. A. Theodor Nilsson* och *Sigfrid Hansson* och den andra, nr 208, inom andra kammaren av herr *Karlsson* i Munkedal *m. fl.*, hemställts, att riksdagen måtte besluta elektrifiering av järnvägslinjen Göteborg—Strömstad och för arbetets påbörjande av lånemedel anvisa 5,000,000 kronor.

Slutligen hade i en inom första kammaren av herr *Lindhagen* väckt motion, nr 9, föreslagits, bland annat, att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t förordna Bohusbanans elektrifiering till en början åtminstone från Göteborg till Uddevalla.

Utskottet hemställde, att riksdagen i anledning av ovanberörda motioner måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande en fortsatt elektrifiering av statens järnvägar.

Efter föredragning av berörda hemställan yttrade:

Herr *Persson* i Falla: Herr talman! Det föreliggande utskottsutlåtandet är i vissa avseenden ett ganska egendomligt aktstycke. Man vill ge järnvägsstyrelsen en påstötning, att den skall följa med tidens utveckling, och man vill erinra om att järnvägarnas elektrifiering såväl driftstekniskt som samhälls-ekonomiskt är av stor betydelse. Jag anser för min del, att en sådan erinran är ganska opåkallad. Järnvägsstyrelsen har under sin nuvarande ledning sannoligen inte förbiset den tekniska utvecklingens möjligheter och krav. Om sedan ledningen för statens järnvägar söker att i någon mån anlägga ekonomiska synpunkter på statens järnvägars utveckling, bör det knappast föranleda en admonition från riksdagens sida utan snarare tvärtom. De tekniska fördelar, som järnvägarnas elektrifiering har med sig, förbises av ingen. Jag är för min del övertygad om att järnvägsstyrelsen opåmind skall göra de framställningar som kunna anses vara ur olika synpunkter påkallade och försvarbara.

Det mest förvånande är emellertid de direktiv som statsutskottet vill ge för den nu förordade utredningen. I sådant avseende säges, att avkastningens beräkning bör uppgöras med högsta möjliga grad av tillförlitlighet. Ja, detta bör väl självfallet gälla alla utredningar av sådant slag. Men så vill utskottet ge en bestämd anvisning om, hur utredningen skall ske, och säger, att vid densamma måste hänsyn tagas till den trafikökning med därav följande stegring av trafikinkomster, som brukar följa med övergången till elektrisk drift. I vad mån en stegring av en banas trafik kan bero på föregående elektrifiering eller på förändrade konjunkturen eller på en normalt framåtgående utveckling, torde inte vara möjligt att fastställa. Men här är tydligt, att utskottet vill ha en så optimistisk beräkning som möjligt, och så långt upp i överkanten, som den kan räknas upp. Jag måste inlägga en bestämd gensaga mot sådana utredningsdirektiv. Jag vill inte vara med om att ge sådana direktiv för ifråga-

Ang. fortsatt elektrifiering av statsbanorna. (Forts.)

varande utredning. Jag vill inte vara med om några friserade inkomst- och räntabilitetsberäkningar, och för att ge eftertryck för denna gensaga ber jag, herr talman, att få yrka avslag på utskottets hemställan.

Herr **Anderson** i Råstock: Herr talman! Det är ganska lustigt, hur man kan se olika på tingen. Jag kan försäkra, att statsutskottet och särskilt då dess fjärde avdelning, som haft frågan till förberedande handläggning, har trott, att vi åstadkommit ett ur de allra flesta tänkbara synpunkter högst förtäffligt aktstycke. Men det är ju möjligt, att vi misstagit oss i den saken. Att döma av den läsart, som exempelvis min länskamrat, herr Persson i Falla, anlagt på utlåtandet, måtte vi ha åstadkommit raka motsatsen mot vad vi åsyftade, och det är därför jag anser mig böra med några ord beröra vad vi skrivit.

Som kammarens ledamöter kunna finna av utskottets utlåtande, ha motionärer från skilda landsändar velat underställa frågan om fortsatt elektrifiering prövning av myndigheter och riksdagen. Jag säger bestämt och tror, att om man vill anlägga — jag höll på att säga en förnuftig syn på saken — men för att inte vara oartig mot herr Persson i Falla skall jag säga »resonlig» läsart på detta utlåtande, kan det minst av allt läsas ut något förord för den uppfattningen, att inte järnvägsstyrelsen skött dessa frågor på tillfredsställande sätt. Men om det kan lända till att upplysa herr Perssons i Falla i detta avseende något förmörkade förstånd, vill jag säga, att vi ha säkert järnvägsstyrelsens ledning med oss i fråga om elektrifieringen. Vad vi sagt är inte något annat än vår uppfattning, och om den råkar sammanfalla, som jag tror, med järnvägsstyrelsens egen uppfattning, är det väl i all rimlighets namn inte något fel. Vi ha inte alls — det understryker jag med allra största eftertryck, ehuru jag kanske inte behövde göra det, då det nog är bekant, att jag inte är den, som gärna faller järnvägsstyrelsen i ryggen — att vi i utskottet aldrig haft för avsikt att falla järnvägsstyrelsen i ryggen och inte heller i ämbetet.

Vi ha, herr Persson i Falla, velat få en utredning om hela problemet, som det ter sig för den närmaste framtiden, och vi hoppas också få den utredningen till stånd. Att vi påpekat, att det kan förekomma en betydande trafikökning på grund av elektrifieringen, ha vi belägg för. När järnvägslinjen Stockholm—Göteborg skulle elektrifieras, framlade järnvägsstyrelsen mycket försiktiga kalkyler. Däruti gjorde den mycket rätt. Men det visade sig, att trafikökningen blev betydligt större än järnvägsstyrelsen då räknat med. Från den utgångspunkten ansågo vi i utskottet oportunt att erinra om att järnvägsstyrelsen hittills räknat mycket försiktigt, och anhålla om att få högsta möjliga grad av tillförlitlighet beträffande avkastningsberäkningarna. Det kan väl i all rimlighets namn inte vara något fel, att man försöker få en utredning så lagd, att myndigheterna få anstränga sig att göra den så noggrann som möjligt. Det är åtminstone för mig omöjligt att se, att det är något fel i detta. Det är så långt ifrån, att vi skulle ha begärt några friserade inkomstsiffror, som herr Persson i Falla antydde, att vi tvärtom sagt, att utredningen skall göras med högsta möjliga grad av tillförlitlighet.

Som ärendet nu ligger till, anser jag, herr talman, att man bör bifalla utskottets hemställan. Jag hemställer alltså om bifall till utskottets förslag.

Häruti instämde herrar *Lindmark* och *Wallerius*.

Herr **Persson** i Falla: Herr talman! Det är ju riktigt, som herr Anderson i Råstock nyss sade, att här är föreslaget ett uttalande, att utredningen skall göras med största möjliga grad av tillförlitlighet. Ett sådant direktiv finner

Ang. fortsatt elektrifiering av statsbanorna. (Forts.)
 jag för min del opåkallat. Det är ju självklart, och ligger i sakens natur, att så skall en utredning göras. Men sedan kommer utskottet med sina direktiv om hur utredningen skall läggas för att man skall komma till den graden av tillförlitlighet. Då visar det sig, att man vill ha den så optimistisk som möjligt och räknat på visst sätt. Jag tycker, att detta är fullkomligt omotiverat. Man bör väl försöka få en verkligt objektiv utredning och inte en sådan utredning som går ut på att få siffrorna i överkant. Det är däremot jag opponerat mig.

Härmed var överläggningen slutad. Herr förste vice talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på avslag därå; och biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 17.

Föredrogos vart för sig andra lagutskottets utlåtanden:

nr 49, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 2 § 2:o), 8:o) och 13:o) lagen den 26 maj 1909 (nr 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt; och

nr 50, i anledning av väckta motioner angående lag om barnavårdsförbund.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 18.

*Ang. om-
läggning av
skyddshems-
verksamheten
m. m.*

Vid nu skedd föredragning av sammansatta stats- och andra lagutskottets utlåtande, nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omläggning av skyddshemsverksamheten m. m. jämte i ämnet väckta motioner begärdes ordet av

Herr **Brännström** i Burträsk, som anförde: Herr talman! I detta ärende ha femton representanter från Norrland motionerat om, att samma anordning beträffande inrättande av skilda skol- och yrkeshem på olika platser vidtages beträffande Norrland som övriga delar av landet, och i samma motion anvisas vissa praktiska anordningar för att förverkliga denna tanke. Nu synes det sammansatta utskottet inte ha kunnat reflektera på den av oss förordade ändringen, och då inom utskottet inte mindre än fem representanter från Norrland varit närvarande, får man lov att böja sig för den uppfattning utskottet kommit till. Nu har emellertid utskottet i sitt utlåtande i huvudsak tillmötesgått det från Västerbottens län framförda yrkandet, om Stenfors bibehållande som skolhem. Det säges här: »Med hänsyn till de långa avstånden synes emellertid böra tagas under ytterligare omprövning, huruvida icke skyddshemmet Stenfors skulle kunna inordnas i organisationen som skolhem.» Jag vill särskilt understryka detta uttalande, som bör utgöra ett direktiv för den praktiska organisationen av skyddshemsverksamheten där uppe. Jag skulle dessutom vilja tillägga, att det är synnerligen viktigt, att Kungl. Maj:t snarast möjligt träffade avgörande, hur det skall bli med Stenfors. Det är vissa reparationer och förbättringsåtgärder, som nu skola genomföras där, vartill landstinget lämnat anslag; och landstinget vill snarast möjligt ha klarhet om hur det skall förfaras med skolhemmet, om Stenfors skall bibehållas eller inte.

Som ärendet nu ligger till och med hänsyn till det välvilliga uttalandet om Stenfors bibehållande som skolhem, har jag, herr talman, intet annat yrkande än om bifall till utskottets hemställan.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 19.

Härpå föredrogos vart för sig sammansatta stats- och andra lagutskottets utlåtanden:

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 14 juni 1918 (nr 422) om fattigvården m. m.; och

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under femte huvudtiteln gjorda framställning angående anslag till bidrag till uppförande eller inrättande av arbetshem.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 20.

Till avgörande förelåg härafter bevillningsutskottets betänkande, nr 40, i *Ang. tullen å vissa pälsverk.* anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 243 med förslag till vissa ändringar i gällande tulltaxa m. m. jämte i ämnet väckt motion.

I en den 17 april 1936 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 243 hade Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, förelagt riksdagen förslag till vissa ändringar i gällande tulltaxa m. m.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle tulltaxenummer 308 erhålla följande lydelse:

		Tull för 100 kg kronor
Pälsverk: oberedda:		
308	andra slag	N 150:—
	<i>Anm.</i> För pälsverk, oberedda, av kanin eller hare, med kvarsittande huvud och tassar utgår tullen med 75 kr. för 100 kg.	

Till utskottets behandling hade jämväl hänvisats en av herr *Nylander* inom andra kammaren väckt motion, nr 811, vari föreslagits, att riksdagen måtte besluta sådan ändring av det i Kungl. Maj:ts förevarande proposition framlagda förslaget, att tulltaxenummer 308 komme att erhålla följande lydelse:

		Tull för 100 kg kronor
Pälsverk: oberedda:		
308	andra slag	N 75:—
	<i>Anm.</i> För pälsverk, oberedda, av kanin eller hare, utan kvarsittande huvud och tassar utgår tullen med 150 kr. för 100 kg.	

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte, med avslag å motionen II:811, bifalla Kungl. Maj:ts proposition oförändrad.

Reservation hade emellertid anmälts av herrar *P. Bernhard Nilsson*, *Nylander* och *Hagberg* i Malmö, vilka ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande proposition icke kunnat oförändrad bifallas,

Ang. tullen å vissa pälsverk. (Forts.)

1) med bifall till motionen II:811 besluta, att den vid tulltaxeförordningen den 4 oktober 1929 fogade tulltaxan beträffande pälsverk och arbeten därav skulle erhålla ändrad lydelse i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag med den ändring, som i motionen påyrkats; samt

2) i övriga delar bifalla vad Kungl. Maj:t föreslagit.

Efter föredragning av utskottets hemställan anförde:

Herr Nylander: Herr talman! Som kammarens ledamöter torde finna, står jag i detta betänkande antecknad som reservant. Orsaken härtill är den, att jag velat gå ett steg längre än Kungl. Maj:t i sin proposition gjort, då det gäller att stödja skinnberedningsindustrin, vilken som bekant huvudsakligen har sin verksamhet förlagd till Tranås. Det förslag, som jag i min motion tillåtit mig framlägga, är emellertid icke baserat på något ökat tullskydd utan tvärtom inriktat på att få en tullsänkning till stånd för vissa oberedda skinn, vilka icke äro föremål för produktion i vårt land. Genom att sänka tullen på dessa från 150 till 75 kronor, som i motionen föreslås, skulle man ge denna industri ett gott handtag. Av reservationen framgår, att den ingalunda får anses åtnjuta något särskilt högt tullskydd i förhållande till andra industrier. Jag anför på sidan 9 i betänkandet, att vid ett bifall till motionen tullskyddet för beredning och färgning av de skinnsorter, som i främsta rummet här i landet äro föremål för dylik behandling, nämligen skunk, opossum och bisam, skulle komma att motsvara ungefär 2 kronor 90 öre per kg, eller omkring 24 procent av berednings- och färgningskostnaderna. Ett sådant tullskydd kan ingalunda anses vara särskilt högt vid en jämförelse med det för andra industrier. I andra länder har man infört höjda tullar på beredda skinn, vilket lett till att exempelvis i Finland och Tjeckoslovakien vuxit upp betydande industrier på detta område. Vi ha i vårt land med den teknik och erfarenhet, som våra industriföretag på detta område numera besitta, stora möjligheter att utveckla dessa företag och därigenom skapa ökad sysselsättning åt folk. Enbart ur den synpunkten borde man alltså kunna gå med på motionen, vilket ju icke heller skulle medföra några betänkligheter av handelspolitisk art. Man gör sig då den frågan: Är det några producenter av skinn i vårt land, som skulle bli lidande på detta? Det framgår redan av propositionen, att så icke är fallet, och såsom jag inledningsvis nämnde äro de skinn, som falla under nummer 308 i tulltaxan, icke föremål för någon inhemsk produktion. Något producentintresse trädes alltså icke för nära.

Då kan man göra den tredje invändningen i form av den frågan, huruvida icke de statsfinansiella synpunkterna kunna vara sådana, att man borde avslå motionen. Det visar sig emellertid då, att ett bifall till motionen skulle i minskade tullintäkter betyda endast lägst 5,400 kronor och högst 28,800 kronor — siffror, som tala för sig själva och som klart visa, att man icke har någon anledning att hysa några betänkligheter ur nyssnämnda synpunkter. Här föreligger således för riksdagen en möjlighet att genom en tullsänkning utan några som helst handelspolitiska konsekvenser ge ett gott stöd åt en industri och bereda den ökad möjlighet att fortsätta och utveckla sin verksamhet utan att någon större minskning i tullintäkterna skulle inträda. Jag finner alltså dessa olika skäl vara av den natur, att de tala för anslutning till min motion, till vilken jag, herr talman, ber att få yrka bifall.

I detta yttrande instämde herrar *Malmqvist* och *Hagberg* i Malmö.

Herr Werner i Hultsfred: Herr talman! Den fråga, som vi nu ha att behandla, är en gammal bekant. Vid förra årets riksdag förelåg en motion i

Ang. tullen å vissa pälsverk. (Forts.)

frågan, och jag gick då tämligen energiskt in för att man här skulle få ett tullskydd. Jag var då delvis inne på den linje, som reservanterna nu förordade. Nu har Kungl. Maj:t kommit med en proposition, som jag är övertygad om — jag har själv fått påstötning från intresserat håll att medverka till att propositionen skall bifallas — i stort sett täcker de intresserades krav i denna fråga. När vi tidigare velat gå den väg, som reservanterna i detta speciella fall följa, framhölls, att det förelåg stora svårigheter att bedöma, om icke några andra berättigade intressen skulle bli lidande på en tullsänkning av råvaran. Det är visserligen riktigt, såsom reservanterna sagt, att pälsodlarna genom sin organisation förklarar sig icke ha något intresse i detta fall, men utskottet har icke kunnat gå in på en prövning av frågan på den korta tid, som stått utskottet till buds, sedan frågan kom upp i utskottet. Det är ju en möjlighet, att ett bifall till reservationen skulle kunna leda till något ohägn på vissa områden.

De skinnsorter, som det här är fråga om, äro opossum, bisam och skunk. För mig har det omtalats, att opossumskinnet för närvarande skulle vara föremål för försöksodling inom Sverige. Man har försökt få tillstånd att införa bisamråtta, men ett sådant tillstånd har vägrats. Dessa skäl äro dock icke avgörande. Det ligger kanske något berättigat bakom reservanternas yrkande, men utskottet har för sin del icke velat gå längre än Kungl. Maj:t föreslagit, och jag yrkar bifall till utskottets förslag, som innebär detsamma som Kungl. Maj:ts proposition.

Härmed var överläggningen slutad. Herr förste vice talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till den vid betänkandet fogade reservationen; och fattade kammaren beslut i enlighet med innehållet i den förra propositionen.

§ 21.

Föredrogos vart efter annat:

bevillningsutskottets betänkande, nr 41, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 244 med förslag till vissa ändringar i gällande tulltaxa m. m. jämte i ämnet väckta motioner; samt

bankoutskottets utlåtanden:

nr 68, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. fl. under budgetåret 1936/1937, i vad rör pensionsväsendet; och

nr 69, i anledning av Kungl. Maj:ts under vissa punkter av elfte huvudtiteln gjorda framställningar om anslag till dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer samt åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst m. fl.

Kammaren biföll vad utskotten i nämnda betänkande och utlåtanden hemställt.

§ 22.

Å föredragningslistan fanns vidare upptaget bankoutskottets utlåtande, nr 70, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förbättrad pension för sjuksköterskor med delaktighet i statens pensionsanstalt jämte en i ämnet väckt motion.

Ang. förbättrad pension för vissa sjuksköterskor.

I en till riksdagen avlåten, den 28 februari 1936 dagtecknad proposition, nr 142, som hänvisats till bankoutskottets förberedande handläggning, hade Kungl.

Ang. förbättrad pension för vissa sjuksköterskor. (Forts.)
Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att bemyndiga Kungl. Maj:t att, i huvudsaklig överensstämmelse med av föredragande departementschefen förordade grunder, utfärda bestämmelser i fråga om förbättrad pension för sjuksköterskor med delaktighet i statens pensionsanstalt.

I samband med förevarande proposition hade utskottet till behandling förehåft en inom andra kammaren av herr *Paulsen m. fl.* väckt motion, nr 640, vari yrkats, att den i förevarande proposition föreslagna pensionsförbättringen för sjuksköterskor skulle göras obligatorisk för alla de sjuksköterskor, som vore delaktiga i statens pensionsanstalt.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte, med avslag å ovanberörda motion, bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

Vid utlåtandet voro fogade reservationer:

av herrar *Lovén, Laurén* och *Paulsen*, vilka ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen, i anledning av förevarande proposition och den i ämnet väckta motionen, måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att, i huvudsaklig överensstämmelse med av föredragande departementschefen förordade grunder, dock med iakttagande av däri av reservanterna föreslagna ändringar, utfärda bestämmelser i fråga om förbättrad pension för sjuksköterskor med delaktighet i statens pensionsanstalt; samt

av herr *Elmroth* utan angivet yrkande.

Utskottets hemställan föredrogs; och yttrade därvid:

Herr Paulsen: Herr talman! I föreliggande proposition angående pensionsförbättring begäres, att denna pensionsförbättring skall göras obligatorisk för de sjuksköterskor, som äro anställda i statstjänst, och de med bidrag av staten avlönade sjuksköterskorna, under det att beträffande andra sjuksköterskor det skulle bero på huvudmännen, om de skulle erhålla denna pensionsförbättring. Detta ansåg jag för min del orättfärdigt, och därför har jag jämte nio andra ledamöter av denna kammare motionerat om att denna pensionsförbättring skulle göras *obligatorisk* för alla de sjuksköterskor, som tillhörde statens pensionsanstalt. Utskottet har emellertid följt propositionen. Utskottet anser visserligen, att det är *eftersträfvansvärt*, att denna pensionsförbättring blir obligatorisk, men vill ändå icke vara med därom, därför att man icke skulle gå emot huvudmännen. Nu bruka vi i allmänhet icke här i riksdagen bekymra oss något vidare om huvudmännen. Vi ha fattat beslut efter beslut utan att fråga huvudmännen, och det kan icke gärna vara på annat sätt. Ty om vi i varje fråga skulle fråga dem, som skola betala fiolerna, d. v. s. huvudmännen, huruvida de skulle vilja betala, exempelvis landstingens erläggande av sjukvårdskostnader, skulle aldrig några beslut kunna bli fattade. När det emellertid gäller denna lilla kostnad, passar det att tänka på huvudmännen. Om det hade gällt mycket stora summor, skulle jag icke sagt något därom.

Vilka äro då dessa förskräckliga huvudmän, som man ändå vill ömma för? Är det fattiga människor och enskilda stackare, som icke ha råd att betala? Nej, det är landsting, städer, stiftelser och korporationer, och den summa, som det gäller för att göra denna pensionsförbättring obligatorisk för alla sjuksköterskor, uppgår till 78 kronor om året för varje sjuksköterska. För denna lilla summa våga icke först departementschefen och sedan icke heller utskottsmajoriteten vara med om ett beslut att göra pensionsförbättringen obligatorisk. Om nu riksdagen fattar beslut i enlighet med utskottsmajoritetens förslag, huru blir det då? Jo, då få alla sjuksköterskor utom de, som äro an-

Ang. förbättrad pension för vissa sjuksköterskor. (Forts.)

ställda inom försvarsväsendet och distriktssköterskorna, börja att skriva petitioner till huvudmännen, göra personliga uppvaktningar och be dem mycket vackert om att få den pensionsförbättring, som de rätteligen borde få i och med att denna lag träder i kraft. På de ställen, där man har förståelse för deras gärning, beslutar man ändå ganska fort att de skola få en pensionsförbättring, men på alla de ställen, där snålheten tar överhand — jag vet, att det finns även sådana ställen i detta land — få de vänta år efter år på en pensionsförbättring, som rätteligen skulle utgå från och med den 1 juli detta år. Även om alla landsting och övriga huvudmän skulle vara färdiga att omedelbart fatta beslut, när de fått in ansökningar från sjuksköterskorna, kommer ändå en del sjuksköterskor att bli lidande på detta, nämligen sådana som blivit pensionerade, innan dessa beslut hunnit fattas. Kunna kammarens ledamöter anse något sådant vara riktigt? För min del anser jag det vara något i högsta grad orätt, och av den anledningen ber jag, herr talman, att få yrka bifall till den reservation, som bifogats utskottets betänkande och avgivits av herrar Lovén och Laurin samt mig.

I detta anförande instämde herrar *Brännström* i Skellefteå och *Laurén*.

Herr Leffler: Herr talman! Efter det ganska demagogiska anförande, som herr Paulsen tillåtit sig hålla, skall jag be att endast med några ord och med hänvisning till vad utskottet sagt få lämna en redogörelse för utskottets ställning till denna fråga. Jag tillåter mig först erinra därom att såväl statens pensionsanstalt som Kungl. Maj:t varit inne på frågan, huruvida denna pensionsförbättring skall göras obligatorisk eller icke, och detta har också herr Paulsen själv framhållit. Denna fråga är således icke alldeles främmande för Kungl. Maj:t, men Kungl. Maj:t har ansett, att genom ett tillmötesgående av kravet på obligatorisk pensionsförbättring ett något omotiverat band skulle läggas på huvudmännen, ett band som kan anses vara tämligen överflödigt särskilt med hänsyn därtill, att hela denna personal har sina egna organisationer, som säkerligen skola taga hand om personalens intressen och föra dess önskemål fram till en lycklig lösning. Jag kan även påpeka, att t. o. m. den organisation, som närmast har hand om sjuksköterskornas ekonomiska intressen, Svensk sjuksköterskeförening, har med hänsyn till svårigheten för vissa arbetsgivare att ikläda sig de ökade avgifterna ansett pensionsanstaltens förslag på denna punkt motiverat, alltså att man icke skulle kräva en obligatorisk pensionsförbättring.

Herr Paulsen talade vidare om att det endast är landsting, städer m. fl., som skola få vidkännas denna relativt obetydliga kostnad. Ja, man kan ju säga, att huvudparten av huvudmän tillhör dessa grupper, men det finns även huvudmän, vilkas ekonomi är ganska svag och som därför instämma med Kungl. Maj:t och pensionsanstalten, när dessa två icke ansett sig kunna föreslå, att denna pensionsförbättring skall bli obligatorisk. Jag tror för min del, att kammaren med mycket stort jämnmod kan följa utskottet, och ber, herr talman, att med dessa ord få yrka bifall till utskottets förslag.

Fröken Wellin: Herr talman! Jag skulle vilja säga, att det är många, som äro tacksamma för det förslag, Kungl. Maj:t framkommit med i sin proposition. Jag vill också tillägga, att många sentera den välvilja, som ligger bakom motionen och reservationen, men jag kan efter att ha gjort detta erkännande ändå icke annat än tillstyrka utskottets förslag. Det ligger ovillkorligen så till att det är för det goda samarbetets skull lyckligast att icke tvinga på människor en sådan här reform. Det är nog sant, att det här och var finns en

Ang. förbättrad pension för vissa sjuksköterskor. (Forts.)

ekonomisk ryggrad för att kunna bära denna lilla utgift, och man borde därför kanske icke hesitera, men jag tror, att man måste se saken rent psykologiskt. Jag tvivlar icke ett ögonblick på att icke, sedan de sjuksköterskor, som äro anställda i statstjänst, fått sina pensioner förbättrade, landstingen och de städer, som nu icke deltaga i landsting, komma att följa efter. Vi ha anledning till detta antagande, om vi se på utvecklingen av sjuksköterskornas lönevillkor. Det må vara hänt, att det går litet saktare, och det är visserligen sant, att det tar kanske sin tid att få igenom detta, varigenom några få vänta, och att det blir, såsom herr Paulsen i sin motion säger, olika förhållanden sjuksköterskorna emellan, men i stället har man uppnått, att man icke tvingar människor mot deras vilja att gå in för en sådan reform.

I fråga om sjuksköterskornas pensioner föreligger redan nu och kommer, även om man skulle bifalla reservanternas förslag, att föreligga en mycket stor olikhet, i det att alla sjuksköterskor, som icke ha reglerade tjänster, äro ställda utanför statens pensionsanstalt och dess förmåner. Jag kan därför icke i detta motiv se ett hinder för ett bifall till utskottets förslag. Man får tänka på alla dessa privatsköterskor, som få lita till den privata pensionsanstalt, som finns. Svenska sjuksköterskornas allmänna pensionsförening. För dessa är ställningen icke alls lika förmånlig som för dem, som ha reglerade tjänster och få pension från statens pensionsanstalt.

Jag vill än en gång säga, att jag underskattar icke på något sätt den välvilja, som ligger bakom reservanternas förslag, men jag måste för min del under förhandenvarande förhållanden, herr förste vice talman. förorda utskottets förslag om bifall till den kungl. propositionen.

Herr talmannen återtog nu ledningen av förhandlingarna.

Herr Paulsen: Herr talman! Herr Leffler påstod, att det skulle vara att lägga ett omotiverat band på huvudmännen, om man skulle fatta beslut om att göra pensionsförbättringen obligatorisk. Ja, det är ju förskräckligt vad man kan vara rädd för huvudmännen, när de skulle få betala en så oerhörd summa som 78 kronor per år för varje sjuksköterska. Jag undrar, hur ofta vi här i kammaren varit så rädda för dem, som skola betala fiolerna. Sådant hänsynstagande brukar sannerligen icke hindra oss att fatta beslut och kan icke heller hindra oss, ty då skulle riksdagen aldrig kunna fatta några beslut.

Sedan talade herr Leffler om att vederbörande organisationer skulle komma att föra fram detta krav. Ja, det är ju naturligt, att de så få göra. De få, som jag nyss nämnde, komma och be om vad som borde vara deras självskrivna rätt att erhålla fr. o. m. den 1 juli i år. De måste bönfälla om och göra framställningar både personligt och skriftligt till landstingsmännen och kanske ändå inte få pensionsförbättring. Tycka herrarna, att det är riktigt? Jag tycker för min del, att det är orättfärdigt. Herr Leffler talade om ekonomiska svårigheter, men jag skulle verkligen vilja se, om man kan plocka fram några sådana.

Vidare sade herr Leffler, att sjuksköterskornas egna organisationer ha gått med på Kungl. Maj:ts förslag. Ja, varför ha deras organisationer gått med på det? Jo, det angavs mycket riktigt av fröken Wellin: för det goda samarbetets skull. Man vågar helt enkelt icke annat för sina huvudmän. Man vågar icke säga rent ut vad man önskar, därför att man är beroende av dem. Man är rädd för att annars icke få någonting, och därför tycker man det är bäst att vara ödmjuk och undfallande.

Jag hade sannerligen icke tänkt, att fröken Wellin skulle yrka bifall till utskottets förslag. Det ser mycket egendomligt ut, att fröken Wellin icke

Ang. förbättrad pension för vissa sjuksköterskor. (Forts.)

kan tala för att hennes yrkeskamrater på en gång skola få denna pensionsförbättring, utan att denna för en hel del av dem skall skjutas på framtiden. Vi veta ju, att det under alla omständigheter måste komma att dröja. Även om landstingen äro aldrig så vänliga, så komma några sjuksköterskor att hinna bli pensionerade, innan de nya bestämmelserna träda i kraft. Kan fröken Wellin verkligen anse detta vara riktigt?

Fröken Wellin talade om att det fanns många sjuksköterskor i enskild tjänst, som icke få denna förbättring. Ja, ett sådant resonemang kan man ju alltid föra. Alltid är det några, som ha det sämre, men nog tycker jag för min del, att fröken Wellin borde vara glad att få vara med och besluta, att pensionsförbättringen skall göras obligatorisk för alla sjuksköterskor och icke blott för den lilla del, som tillhöra försvaret eller äro distriktssköterkor.

Jag ber, herr talman, att få vidhålla mitt tidigare yrkande.

Fröken Wellin: Herr talman! Herr Paulsen säger, att jag borde vara glad över att få vara med om att besluta, att »alla på en gång» skola få denna förbättrade pension, och naturligtvis skulle jag vara det. Det är icke frågan om annat, herr Paulsen, men man måste ju se, hur frågan i realiteten ligger till rent psykologiskt, som jag nyss sade. Emellertid undrar jag, om även ur saklika synpunkter sett ett beslut nu utan vidare skulle kunna ögonblickligen genomföras, ty det måste väl i alla fall bli något slags övergångstid. Detta är nu bara en personlig reflexion från min sida. Jag undrar om icke, ifall Kungl. Maj:t och riksdagen hade enats om att göra denna förbättring obligatorisk, det hade måst fastställas en viss övergångstid för landstingen. Så brukar ju, såvitt jag känner till, ske i andra fall.

För min del hoppas jag, att med detta goda exempel från statens sida det praktiska resultatet skall bli detsamma, som om man hade gjort förbättringen obligatorisk för alla. Det hade i alla fall icke kunnat genomföras genast. Med det sinnelag, som landstingen i alla fall i stort sett ha visat gentemot dem underlydande sjuksköterskor, menar jag, att landstingen komma nog under den närmaste framtiden att följa statens exempel. Jag hoppas därför, att även ett bifall till bankoutskottets förslag skall ge samma resultat, som reservanterna nu vilja genomföra obligatoriskt.

Herr Lovén: Herr talman! Det har sagts tidigare och säges också i utskottets utlåtande, att man förväntar, att pensionsförbättringen skall genomföras på frivillig väg av de landsting eller andra korporationer, för vilka densamma icke göres obligatorisk. Det är ju möjligt, att det går så, men faktiskt är det så, som även fröken Wellin konstaterade, att de sköterskor, som ha den sämsta avlöningen och sämst även på annat sätt, komma också att få det sämst i pensionshänseende vid jämförelse med de av deras medsystrar, som redan förut ha det bättre i avlöningshänseende. Det förvånade mig därför, att fröken Wellin yrkade bifall till utskottets förslag. Jag hade verkligen varit säker på att hon skulle yrka bifall till reservationen. Det förvånade mig ännu mera, när hon nu för andra gången yrkade bifall till utskottets förslag och därmed ville lämna dem, som förut ha det sämst, åt godtycket hos de institutioner, som skola bestämma över deras pensionsförhållanden.

När nu fröken Wellin är så övertygad om landstingens beredvillighet på denna punkt — hon kände dem ju så väl och deras vänlighet och allt detta — så skulle jag önska, att alla de sjuksköterskor, som icke komma att innefattas i det beslut, som riksdagen skall fatta, vända sig till fröken Wellin med begä-

Ang. förbättrad pension för vissa sjuksköterskor. (Forts.)
ran, att hon skall vara deras talesman hos landstingen. Då har hon åtagit sig ett arbete, som sannerligen kommer att räcka en god stund.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Fröken Wellin: Herr talman! Herrarna tala som om ert förslag omfattade *alla* sjuksköterskor. Jag har redan förut framhållit, att de, som ha det allra sämst, icke komma med enligt någotdera förslaget. Det är de, som ha sina avlöningsförhållanden, sina tjänsteförhållanden, sin semesterfråga och även sin pensionsfråga bättre ordnad än det stora antal, som ej ha statsreglerade tjänster, som nu skulle få det ännu bättre, men dessa andra, som ha det sämst ställt, som ha privatvård och sakna alla dessa förmåner, komma i alla fall icke med. Även ett bifall till reservationen innebär därför, att man utelämnar de svagast ställda. Det är ofrånkomligt.

Jag vill tillägga, att jag har icke här bara givit uttryck åt en personlig uppfattning, utan jag har stått i kontakt med representanter för sjuksköterskeakåren, och jag vet, att de liksom jag naturligtvis skulle vara glada över om det kunde ordnas på en gång, men att de se svårigheterna för detta och förstå de skäl, som varit avgörande för Kungl. Maj:t och utskottet i detta fall.

Herr Paulsen: Herr talman! När fröken Wellin säger, att hon har stått i kontakt med sjuksköterskeakåren, så måste jag säga, att jag tvivlar mycket starkt på den saken, ty jag har fått meddelande från sjuksköterskornas organisation, att de skulle vara oerhört glada, om beslut kunde fattas om obligatorisk förbättring i enlighet med reservationen.

När fröken Wellin vidare talar om att hon känner landstingen så innerligt väl och vet, att de äro villiga att betala löner och pensioner o. s. v., så att det icke är någon fara att gå med på utskottets förslag, så skulle jag med ett papper, som jag har här på mitt bord, kunna visa vilka löner, som somliga landsting ge sina sjuksköterskor, vilka löner sannerligen icke tyda på att de skulle vara villiga att betala högre pensioner. Vissa städer, exempelvis Malmö, och det lilla samhälle, som jag tillhör, följer Malmö stad i det avseendet, betala sina sjuksköterskor en pension, som efter vissa grunder går till 1,960 kronor om året. Det är alltså mera än det pensionsunderlag av 1,560 kronor, som nu föreslås. Åtskilliga landsting betala däremot betydligt mindre än dessa 1,560 kronor, och ändå säger fröken Wellin, att hon känner väl till hur bra landstingen äro.

Chefen för finansdepartementet herr statsrådet Wigforss: Herr talman! Jag skall till diskussionen endast säga, att det är uppenbart, att alla, som haft med denna sak att göra, skulle funnit det önskvärt att kunna genomföra pensionsförbättringen överlag. När det emellertid gäller sådana sjuksköterskor, där staten icke alls bidrager till lönen, ligger det ju nära till hands att säga, att vill staten ålägga dessa samfälligheter att ge vissa pensioner, så bör staten också ikläda sig den ökade kostnaden. Vi ha emellertid icke varit beredda att taga detta steg, och därför ha vi stannat vid en första etapp. Om herr Paulsens och andras farhågor skulle visa sig berättigade och man alltså icke skulle följa statens exempel, är det uppenbart, att vägen omedelbart ligger öppen för ett nytt beslut i den riktning, som herr Paulsen och alla andra till sist ändå önska.

Herr Paulsen: Herr talman! Med anledning av finansministerns yttrande, som jag ber att få taga fasta på, vill jag säga, att staten ju redan betalar två tredjedelar av sjuksköterskepensionerna och att de själva betala resten. Skulle

Ang. förbättrad pension för vissa sjuksköterskor. (Forts.)

det då vara ur vägen, att huvudmännen betalade 78 kronor om året för varje sjuksköterskas pensionering? Jag tycker för min del, att det skulle vara mycket rimligt. Jag har icke samma starka tro som herr finansministern på att lands-tingen inom den närmaste tiden komma att besluta denna pensionsförhöjning.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till den av herr Lovén m. fl. avgivna, vid utlåtagandet fogade reservationen; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den förra propositionen. Herr Paulsen begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bankoutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtagande nr 70, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den av herr Lovén m. fl. avgivna, vid utlåtagandet fogade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av upprensingsförfarandet; och befanns därvid flertalet hava röstat för ja-propositionen, vadan kammaren bifallit utskottets hemställan.

§ 23.

Slutligen föredrogos vart efter annat:

bankoutskottets utlåtaganden:

nr 71, i anledning av väckt motion om pension åt förre ban- och byggnadsarbetaren Johannes Norlin; och

nr 72, i anledning av delegerades för riksdagens verk förslag till föreskrifter angående skyldighet för tjänsteman vid samma verk att i vissa fall underkasta sig läkarundersökning m. m.;

jordbruksutskottets utlåtagande, nr 83, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försöksverksamheten på jordbrukets område m. m. jämte i ämnet väckta motioner; samt

andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtagande, nr 10, i anledning av väckt motion angående inrättande av frivilliga sparkassor för lantarbetare.

Kammaren biföll vad utskotten i dessa utlåtaganden hemställt.

§ 24.

Ordet lämnades nu på begäran till

Herr **Lithander**, som yttrade: Herr talman! Till riksdagens andra kam- mare ber jag att få överlämna en redogörelse för beslut, fattade av den inter- parlamentariska konferensen i Bryssel i fjol.

Talaren överlämnade härvid en till riksdagen ställd, av tryckt exemplar av de vid trettioförsta interparlamentariska konferensen i Bryssel den 26—31 juli 1935 fattade resolutioner åtföljd skrivelse av följande lydelse:

Till Riksdagen.

I enlighet med bestämmelserna i stadgarna för Interparlamentariska Unionen, att varje nationell grupp av nämnda union skall till vederbörande statsmaktens kännedom bringa de beslut av de interparlamentariska konferenserna, som äro av allmänt intresse, får Styrelsen för Riksdagens Interparlamentariska Grupp härmed till Riksdagen vördsamt överlämna ett exemplar av de vid den trettioförsta interparlamentariska konferensen i Bryssel år 1935 fattade resolutioner.

Stockholm den 3 juni 1936.

För Styrelsen för Riksdagens Interparlamentariska Grupp:

J. Bergman.
ordförande.

Omförmälda skrivelse och resolutioner lades till handlingarna.

§ 25.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets utlåtanden:

nr 138, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående återuppförande av brunnen byggnad vid Rosersbergs slott m. m.;

nr 139, i anledning av väckta motioner angående omprövning av den militära lönefrågan;

nr 140, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning åt J. P. Styrman i Karungi för förluster i anledning av inköp av vissa besittningsrätter;

nr 142, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående dyrtidstillägg åt lärare vid vissa statsunderstödda undervisnings- m. fl. anstalter;

nr 143, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag till oförutsedda utgifter;

nr 144, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag till räntor å statskulden m. m.; och

nr 145, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under utgifter för kapitalökning gjorda framställning om anslag till statsverkets fond av rusdrycksmedel;

sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottets utlåtande, nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område jämte i ämnet väckta motioner; samt

första lagutskottets utlåtande, nr 44, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 12 maj 1917 (nr 269) om fastighetsbildning i stad m. m. jämte i ärendet väckta motioner.

§ 26.

Justerades protokollsutdrag.

§ 27.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Nilsson</i> i Steneberg	under	2 dagar fr. o. m. den	4 juni,
› <i>Lundstedt</i>	›	den	4 juni,
› <i>Österström</i>	›	2 dagar fr. o. m. den	3 juni,
› <i>Sandberg</i>	›	den	6 juni och
› <i>Hedlund</i> i Östersund	›	›	5 › .

Kammarens ledamöter åtskildes härafter kl. 2.47 e. m.

In fidem.

Per Cronvall.
